

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**REVIZORJEVO PRESOJANJE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA
PODJETJA**

Ljubljana, november 2018

TINA KOROŠEC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Tina Korošec, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Revizorjeva presoja predpostavke delujočega podjetja, pripravljena v sodelovanju s svetovalcem prof. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil/-a vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil/-a;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal/-a v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil/-a soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentka: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 OPREDELITEV PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA, TEMELJNEGA NAČELA PRI PRIPRAVI RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	3
1.1 Računovodski vidik načela delujočega podjetja	4
1.1.1 Temeljne računovodske predpostavke	4
1.1.2 Kakovost informacij.....	5
1.1.3 Predpostavka delujočega podjetja in vpliv na računovodenje.....	6
1.1.4 Razkritja v povezavi s predpostavko delujočega podjetja v letnem poročilu	7
1.2 Zakonodajni vidik predpostavke delujočega podjetja	9
1.2.1 Zakon o finančnem poslovanju podjetij, postopkih insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP)	9
1.2.1.1 Kriterij za nastanek insolventnosti	9
1.2.1.2 Zunanja revizija v povezavi z ZFPPIPP	10
1.2.2 Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1)	11
1.2.3 Kodeks poslovnofinančnih načel.....	11
1.2.4 Zakon o revidiranju.....	11
1.3 Poslovodni vidik in odgovornost poslovodstva	13
1.4 Revizijski vidik predpostavke delujočega podjetja	16
1.4.1 Mednarodni revizijski standardi	16
1.4.2 Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev	22
2 REVIDIRANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV S Poudarkom NA PREDPOSTAVKI DELUJOČEGA PODJETJA.....	23
1.1 Potek revizije s poudarkom na predpostavki delujočega podjetja.....	23
2.2 Postopki ocenjevanja tveganj in z njimi povezane dejavnosti	28
2.2.1 Ovrednotenje ocene poslovodstva	28

2.2.2	Dodatni revizijski postopki	29
2.2.3	Vključitev in vloga veščaka	31
2.2.3.1	Veščak posloводства	32
2.3	Revizorjevo mnenje	33
2.3.1	Predpostavka delujočega podjetja je ustrezna, a obstaja precejšnja negotovost ..	34
2.3.2	Predpostavka delujočega podjetja ni ustrezna.....	37
2.3.3	Ponovna izdaja mnenja – izločitev odstavka o poudarjenih zadevah iz mnenja..	38
2.3.4	Zamuda pri izdaji mnenja.....	40
2.4	Problematika uporabe predpostavke delujočega podjetja v ločenih in skupinskih računovodskih izkazih.....	40
3	RAZISKAVA O REVIDIRANJU PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA.	41
3.1	O raziskavi	41
3.2	Opis vprašalnika	41
3.3	Rezultati raziskave.....	42
3.3.1	Vzorec	46
3.4	Sklepne ugotovitve	47
SKLEP	47
LITERATURA IN VIRI	50
PRILOGE		
KAZALO SLIK		
Slika 1:	Temeljne značilnosti računovodskih informacij	6
Slika 2:	Sestava kodeksa poklicne etike zunanjih revizorjev	22
Slika 3:	Poenostavljeni napotki za odločitev v zvezi z obliko mnenja	34
KAZALO TABEL		
Tabela 1:	Dodatna razkritja po MSRP	8

Tabela 2: Vpliv različnih okoliščin na revizorjevo poročilo 38

UVOD

Temeljni cilj finančne funkcije v podjetju je zagotavljanje plačilne sposobnosti podjetja, tako kratkoročne kot tudi dolgoročne. Pretekle gospodarske razmere so pokazale, kako pomembna je predpostavka plačilne sposobnosti podjetja. Poslovni rezultati se v primerjavi s preteklimi leti precej izboljšujejo in počasi prihajajo na raven pred finančno krizo. Zaradi težav v preteklih obdobjih morajo podjetja veliko pozornosti nameniti plačilni sposobnosti in predpostavki delujočega podjetja. Obdobja krize so dovzetna za prevare, napake in spremembe računovodskih politik. Revizorji morajo tako presoditi ustreznost vseh postavk v računovodskih izkazih in preveriti, ali je poslovodstvo pri sestavi računovodskih izkazov objektivno.

Hahn (2011) navaja, da je sama predpostavka delujočega podjetja splošno razumljena in sprejeta med računovodsko stroko. Predpostavki pa je v sami literaturi namenjene precej malo pozornosti. Poslovodstvo družbe je sicer odgovorno za pripravo računovodskih izkazov, nikjer pa niso podane smernice, kako naj bi poslovodstvo družb samo ocenilo, ali bo družba delovala tudi v prihodnosti. 27. avgusta 2014 je Financial Accounting Standards Board (v nadaljevanju FASB) predstavil nov standard ASU 2014–15 – 'Razkrivanje negotovosti sposobnosti podjetja, da nadaljuje kot delujoče podjetje', ki daje napotke za določanje, kdaj in kako naj se razkrije predpostavka delujočega podjetja v računovodskih izkazih. Uporaba standarda je obvezna pri pripravi računovodskih izkazov in letnih poročil po 31. decembru 2016.

Podoben projekt je začela pripravljati tudi IASB, vendar še ni zaključen. Novi standard FASB nalaga poslovodstvu medletno in letno presojanje omenjene predpostavke v roku enega leta od datuma izdaje računovodskih izkazov podjetja. Če obstaja precejšen dvom o sposobnosti podjetja nadaljevati kot delujoče podjetje, pa so v poročilih potrebna dodatna razkritja.

Profesor Arnold Schilder (IAASB, 2011), predsednik odbora za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil (IAASB), je pred časom izjavil: »Zaostrene gospodarske razmere povzročajo veliko pomembnih revizijskih ugotovitev, vendar ni nobena pomembnejša ali težja, kot sta ocenitev poslovske ocene sposobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, in določitev ustreznega mnenja revizorja v danih okoliščinah.«

IAASB je kot odgovorni organ, ki izdaja in razvija standarde revidiranja ter daje zagotovila visoke kakovosti, revizorjem izdal dve pojasnili, in sicer:

1. 'Izzivi pri revidiranju računovodenja po pošteni vrednosti v trenutnem gospodarskem okolju' iz oktobra 2008 (IAASB, 2008);
2. 'Revizorjeva presoja predpostavke delujočega podjetja v trenutnem gospodarskem okolju' iz januarja 2009 (IAASB, 2009).

Opozorilo je bilo namenjeno vsem revizorjem in je relevantno še danes. Pojasnilo se sklicuje na upoštevanje predpostavke delujočega podjetja v trenutnih tržnih razmerah pri opravljanju revizijskih postopkov. Skladno z omenjenim pojasnilom je obvezna uporaba Mednarodnega standarda revidiranja 570 (v nadaljevanju MSR) in zakonskih določil, v Sloveniji je to Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju z vsemi dopolnitvami (v nadaljevanju ZFPPIPP).

Revizor mora tako podati mnenje, ali je predpostavka o delujočem podjetju ustrezna, torej ali obstajajo dvomi o delovanju podjetja v prihodnosti. Kot navaja Mahnič (2009), je revizorjeva odgovornost pridobiti zadostne revizijske dokaze, na katerih temelji predpostavka, ugotoviti, ali obstajajo tveganja v povezavi s predpostavko delujočega podjetja, določiti vpliv izbranih dokazov na revizorjevo poročilo in prilagoditi svoje poročilo ugotovljenim okoliščinam.

Sidorovich (2009) je mnenja, da mora revizor tekom revizijskih postopkov odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Ali je predpostavka o delujočem podjetju ustrezna?
2. Ali je negotovost o delujočem podjetju ustrezno razkrita v računovodskih izkazih, če je ugotovljena?
3. Kakšno obliko mnenja je treba izdati?

Od odgovorov je odvisna oblika revizorjevega mnenja: čisto, prilagojeno z vključitvijo odstavka o poudarjanju zadeve, mnenje s pridržki, negativno mnenje ali zavrnitev mnenja. MSR 570 daje o tem podrobne napotke. Kljub napotkom pa je v praksi revizorjevo delo vse prej kot lahko. Težavnost presoje raste z velikostjo in kompleksnostjo družbe.

MSR 570 opredeljuje tri vrste znakov, na katere morajo biti revizorji in poslovodstvo družbe, ki pripravljajo računovodske izkaze, pozorni pri ocenjevanju sposobnosti podjetja delovati kot delujoče podjetje tudi v prihodnosti. Ti znaki so: finančni znaki, znaki v zvezi s poslovanjem in drugi znaki, kot so: neskladnosti s kapitalskimi ali drugimi predpisanimi zahtevami, pravni postopki in spremembe v zakonodaji.

V magistrskem delu nameravam predstaviti raznovrstnost dejavnikov, ki ogrožajo podjetja pri njihovem delovanju, hkrati pa vplivajo na mnenje revizorja, ki revidira računovodske izkaze, in ugotoviti, ali družbe pri pripravljanju računovodskih izkazov ter letnega poročila razkrivajo dovolj podatkov in informacij v povezavi s tveganjem delujočega podjetja ter zagotavljanjem kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti, na podlagi katerih revizor izda mnenje. Prav tako bom predstavila revizijske postopke, na podlagi katerih revizor oblikuje svoje mnenje.

Z ugotovitvami v magistrskem delu bom tako opozorila slovensko revizijsko stroko in širšo slovensko javnost na pomembnost razkritij tveganj in informacij v letnih poročilih v povezavi s predpostavko o delujočem podjetju.

Prvi cilj magistrskega dela je pregled tveganj in dejavnikov, ki vplivajo na presojo predpostavke o delujočem podjetju tako na strani pripravljavcev računovodskih izkazov in letnih poročil kot na strani revizorjev, ki podajo svoje mnenje o računovodskih izkazih, predstavljenih v letnih poročilih. Drugi cilj je ugotoviti, ali družbe pri pripravljanju letnih poročil razkrivajo dovolj podatkov o tveganjih v povezavi s predpostavko o delujočem podjetju. Tretji cilj je ugotoviti, ali so revizijska in računovodska stroka ter zakonodaja dovolj pozorne na omenjeno predpostavko.

Na podlagi ugotovitev bom na koncu lahko zavzela stališče, ali podjetja v letnih poročilih razkrivajo dovolj podatkov, ki jih revizor potrebuje, da lahko izrazi svoje revizijsko mnenje v zvezi s predpostavko o delujočem podjetju. Prav tako bom lahko določila, ali računovodski in revizijski standardi ter zakonodaja dajejo dovolj navodil tako pripravljavcem računovodskih izkazov kot tudi revizorjem v zvezi s predpostavko delujočega podjetja.

Z vidika metode dela se bom pri magistrskem delu opirala predvsem na znanstvenoraziskovalni pristop, ki sloni na analizi veljavne zakonodaje in poslovne prakse. Uporabila bom metodo opisovanja, induktivno-deduktivno metodo, metodo zbiranja, metodo dokazovanja in analitično-sintetično metodo.

Magistrska naloga je razdeljena na tri vsebinske dele. V prvem delu bom predstavila različne vidike načela plačilne sposobnosti podjetja, in sicer zakonodajni vidik, računovodski vidik in poslovni vidik. V drugem delu bom predstavila potek revidiranja in vpliv omenjene predpostavke na revizijske postopke. Teoretični del je osnovan na podlagi stališč, sklepov in spoznanj iz domače in tuje strokovne literature. Upoštevani so tudi obstoječi zakonski predpisi (ZFPPIPP, ZGD itd.), ki se nanašajo na temo magistrskega dela. V tretjem, raziskovalnem, delu bom s sestavljenim vprašalnikom intervjuvala revizorje. Iz opravljenih intervjujev bom tako dobila odgovore na vprašanja, ali družbe pri pripravljanju računovodskih izkazov ter letnega poročila razkrivajo dovolj podatkov in informacij v povezavi s tveganjem delujočega podjetja ter zagotavljanjem kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti ter ali so slovenska zakonodaja, računovodska in revizijska stroka dovolj pozorne na predpostavko delujočega podjetja.

Na koncu sledita povzetek magistrskega dela in sklep.

1 OPREDELITEV PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA, TEMELJNEGA NAČELA PRI PRIPRAVI RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Računovodski izkazi družb morajo biti pripravljene skladno z veljavno zakonodajo in veljavnimi predpisi države, v kateri ima podjetje sedež. V Sloveniji morajo družbe skladno s 54. členom Zakona o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) enkrat letno pripraviti letno poročilo, katerega sestavni del so računovodski izkazi in pripadajoča pojasnila. Računovodski izkazi morajo biti pripravljene skladno s Slovenskimi računovodskimi standardi (v

nadaljevanju SRS) oziroma Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP).

Na podlagi Mednarodnega standarda revidiranja (v nadaljevanju MSR) 200 – 'Glavni cilji neodvisnega revizorja in izvajanje revizije v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja' je namen opravljanja revizije računovodskih izkazov izraziti mnenje, ali so računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih pripravljeni skladno z opredeljenim okvirom računovodskega poročanja.

Namen revizorjevega mnenja je torej dati sprejemljivo zagotovilo, da so računovodski izkazi kot celota brez pomembno napačnih navedb. To pomeni, da vsebujejo vse informacije, ki so potrebne za sprejemanje odločitev uporabnikov letnih poročil.

1.1 Računovodski vidik načela delujočega podjetja

Računovodski izkazi podjetja morajo biti sestavljeni v skladu z veljavno zakonodajo in predpisi, ki veljajo v državi sedeža podjetja. V Sloveniji morajo družbe pri računovodenju upoštevati Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), kodeks računovodskih načel in podzakonske akte ter slovenske računovodske standarde (SRS) oziroma Mednarodne standarde računovodskega poročanja (MSRP).

Priprava računovodskih izkazov in priprava letnega poročila skladno z MSRP zahtevata nekoliko več razkritij, še posebej glede tveganj, razkrivanja poštenih vrednosti itd., kar je opisano v nadaljevanju.

1.1.1 Temeljne računovodske predpostavke

Pri pripravi računovodskih izkazov je pri večini računovodskih okvirov treba upoštevati temeljne računovodske predpostavke.

1. Upoštevanje nastanka poslovnega dogodka

Ta predpostavka pomeni, da morajo biti računovodski izkazi sestavljeni na podlagi računovodenja, ki temelji na poslovnih dogodkih. Dogodki se pripoznajo, ko se dejansko zgodijo, in ne šele ob plačilu.

Računovodski izkazi, pripravljeni na podlagi upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, informirajo uporabnike računovodskih informacij o preteklih poslih, pri katerih je šlo za plačilo oziroma prejem denarnih sredstev, o obveznostih denarnih plačil v prihodnosti in sredstvih, za katera bo podjetje prejelo denarna sredstva v prihodnosti (Mednarodni računovodski standardi, 2001, str. 55).

2. Upoštevanje časovne neomejenosti delovanja podjetja

Predpostavka delujočega podjetja je temeljno načelo, ki mora biti pri pripravi računovodskih izkazov upoštevano, sicer računovodski izkazi niso resnični in pošteni.

Izjema so računovodski izkazi, ki so sestavljeni na kakšni drugi podlagi, na primer MSR 570

– 'Delujoče podjetje', kar pa mora biti posebej razkrito.

O sami predpostavki bom podrobneje pisala v nadaljevanju.

3. Upoštevanje resnične in poštene predstavitve v razmerah inflacije

Predpostavka pomeni, da morajo biti računovodski izkazi sestavljeni tako, da resnično in pošteno prikazujejo spremembe cen in vrednosti valute. Omenjena predpostavka je posledica odpravljene revalorizacije sredstev in obveznosti do virov sredstev. V tem smislu standardi govorijo le še o splošnem prevrednotenju kapitala, ki je posledica spremembe kupne moči domače valute, in tako ohranjajo realne vrednosti kapitala.

Upoštevanje zgoraj navedenih predpostavk je osnova za kakovost računovodskih izkazov.

1.1.2 Kakovost informacij

Temeljne kvalitativne značilnosti informacij so (Nobes & Stadler, 2015):

1. Ustreznost

Ustrezne informacije vplivajo na odločitve uporabnikov informacij. Informacije so ustrezne, če vplivajo na poslovne odločitve uporabnikov informacij na način, da jim pomagajo ovrednotiti pretekle, sedanje in prihodnje dogodke. Ustreznost je povezana s primerljivostjo in razumljivostjo.

2. Zanesljivost

Informacije so zanesljive, če ne vsebujejo napak, niso pristranske in se nanje uporabniki lahko zanesajo, da zvesto predstavljajo tisto, kar trdijo, da predstavljajo, ali za kar se lahko upravičeno domneva, da predstavljajo. Zanesljive informacije morajo zvesto predstavljati poslovne dogodke, za katere trdijo, da jih predstavljajo. Načini predstavljanja informacij v računovodskih izkazih ne smejo vplivati na odločitev ali presojo uporabnikov računovodskih informacij.

Z zanesljivostjo so povezane tudi druge kakovostne značilnosti, in sicer prednost vsebine pred obliko (zahteva, da je posle in poslovne dogodke treba obravnavati v skladu z njihovo vsebino, in ne zgolj v skladu z njihovo pravno obliko), nepristranskost, previdnost ter popolnost in bistvenost.

Previdnost je primerna pazljivost pri presojanju informacij o pripravi računovodskih ocen, vezanih na negotove okoliščine.

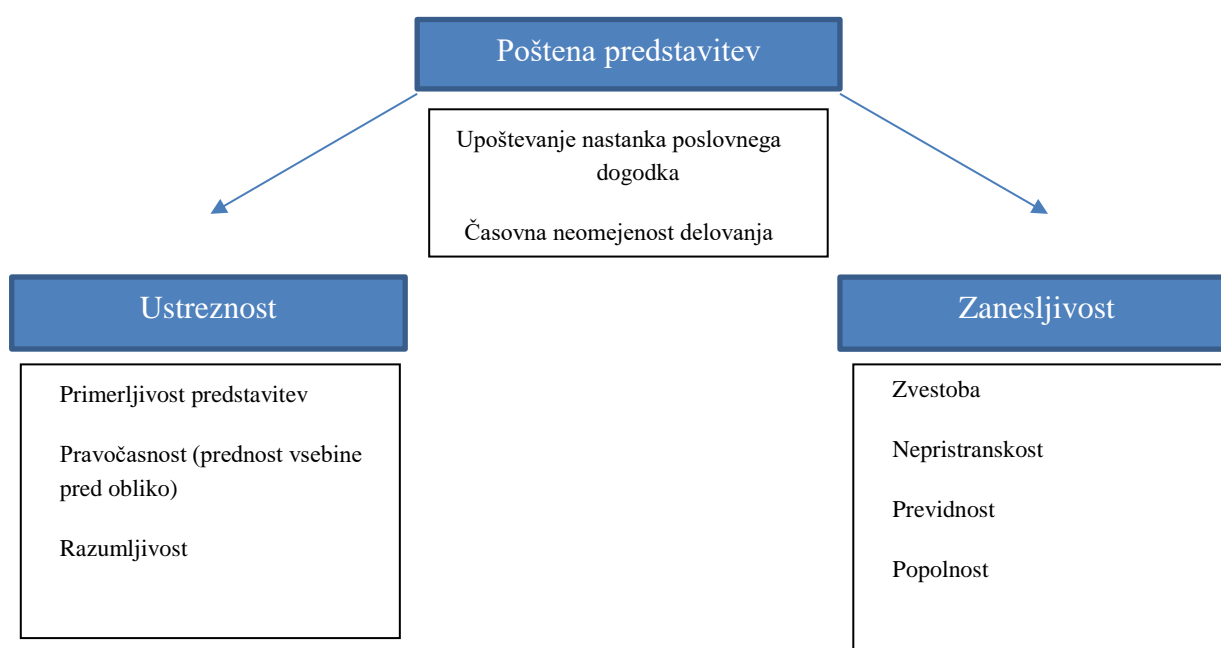
3. Primerljivost

Računovodski izkazi morajo biti primerljivi med posameznimi obdobji tako, da uporabnikom kažejo pravo sliko poslovanja podjetja. Enako velja za primerjavo med podjetji. Merjenje in prikazovanje vrednostno izraženih informacij mora potekati dosledno in dlje časa.

4. Razumljivost

Informacije v računovodskih izkazih morajo biti razumljive vsem uporabnikom. Uporabniki informacij pa morajo imeti primerna znanja o poslovnem in gospodarskem delovanju ter računovodenju. Prav tako morajo biti pripravljene informacije preučevati.

Slika 1: Temeljne značilnosti računovodskih informacij

Vir: Nobes C. & Stadler C., *The qualitative characteristics of financial information, and managers' accounting decisions: evidence from IFRS policy changes, 2015, str. 43*

1.1.3 Predpostavka delujočega podjetja in vpliv na računovodenje

Temeljne predpostavke in načela pri sestavi računovodskih izkazov so splošno sprejeti. Predpostavka delujočega podjetja (časovna neomejenost delovanja) pomeni, da družba nima ne namena ne potrebe, da bi prenehala s svojim delovanjem. Če ima družba namen prenehati s poslovanjem, pa mora za sestavo računovodskih izkazov uporabiti drugačno podlago, kar je treba tudi razkriti (MSRP 5 – 'Nekratkoročna sredstva za prodajo in ustavljeno poslovanje', SRS 37 – 'Računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji').

Predpostavka delujočega podjetja (angl. *going concern assumption*) je temeljna predpostavka, na kateri temeljijo vsi računovodski standardi, tako SRS kot MSRP (IAASB, 2009).

Brez upoštevanja te predpostavke bi tudi druge predpostavke in računovodske usmeritve bile brez veljave. Tako na primer vrednotenje po izvorni vrednosti brez upoštevanja predpostavke delujočega podjetja poslovanja nima smisla. Prav tako amortizacija in popraviljanje vrednosti sploh ne bila smiselna. Predpostavka je pomembna predvsem za dolgoročna sredstva in dolgoročne obveznosti, ko se izdatki za njihovo pridobitev v obliki stroškov enakomerno razporedijo skozi dobo koristnosti sredstva. Za dolgoročna sredstva in dolgoročne obveznosti tako ne upoštevamo dnevnih vrednosti, razen če je to smiselno. Uporaba predpostavke delujočega podjetja zahteva uporabo drugih predpostavk, predvsem predpostavke o vzročni povezanosti prihodkov in odhodkov (angl. *matching principle*). Predpostavka tudi zagotavlja in omogoča razlikovanje med predpostavko o strogem upoštevanju nastanka poslovnega dogodka (angl. *accrual basis*) in načelom denarnega toka (angl. *cash basis*) (Odar, 2009, str. 8).

Predpostavko delujočega podjetja lahko ponazorimo z vrednotenjem sredstev. Sredstva ob upoštevanju omenjene predpostavke vrednotimo po izvorni, prevrednoteni nakupni oziroma pošteni vrednosti ali odplačni vrednosti. Podjetje, ki namerava prenehati s poslovanjem, pa vrednoti vsa sredstva in vse obveznosti po likvidacijski vrednosti (vrednost, ki jo ugotovi stečajni upravitelj in je vrednost, po kateri je mogoče prodati sredstva stečajnega dolžnika in ki je odvisna od tržne vrednosti sredstev in obveznosti do virov sredstev, stopnje uresničitve te vrednosti, neposrednih in posrednih likvidacijskih stroškov, likvidacijskega časa in diskontne stopnje zaradi odloga likvidacijskega časa sredstev ali obveznosti do virov sredstev) (Odar, 2009, str. 8).

Ocena, ali je podjetje sposobno delovati tudi v bližnji prihodnosti, je naloga posloводства. (ACCA, 2012). Bližnja prihodnost je navadno določena z dolžino enega leta oziroma 12 meseci. Če posloводство na podlagi vseh razpoložljivih informacij sklene, da predpostavka delujočega podjetja za družbo ni ustrezna, torej da ne bo delovalo najmanj 12 mesecev po objavi računovodskih izkazov, je treba pri pripravi računovodskih izkazov vsa sredstva in obveznosti vrednotiti po likvidacijskih vrednostih (PCAOB, 2012a).

V tem magistrskem delu bližnja prihodnost pomeni 12 mesecev po objavi računovodskih izkazov oziroma 12 mesecev od priprave za objavo.

1.1.4 Razkritja v povezavi s predpostavko delujočega podjetja v letnem poročilu

Če podjetje pri pripravi računovodskih izkazov pride do zaključka, da obstajajo pomembne negotovosti, ki povzročajo precejšen dvom o sposobnosti podjetja, da nadaljuje kot delujoče podjetje, mora te negotovosti razkriti v letnem poročilu (Sidorovich, 2009, str. 73).

Če podjetje pripravlja računovodske izkaze v skladu z MSRP, mora razkriti nekoliko več, kot če jih pripravlja skladno s SRS. Potrebna so dodatna razkritja o tveganjih in negotovostih.

Tabela 1: Dodatna razkritja po MSRP

Zahteva	Navezava na MSRP/MRS
Razkrivanje tveganj, ki izhajajo iz finančnih instrumentov, in razkrivanje kršitev kreditnih pogodb	MSRP 7
Razkrivanje tveganj in predpostavk pri ocenjevanju prihodnjih denarnih tokovih – vezano na oslabitev neopredmetenih osnovnih sredstev	MRS 36
Razkrivanje neizkoriščenih možnosti zadolževanja in morebitnih omejitev (zahteve iz naslova zavez), kadar je to ustrezno	MRS 7
Razkrivanje kršitev bančnih zavez, neplačil in morebitnih prerazporeditev dolgoročnih dolgov med kratkoročne	MRS 1
Razkrivanje ključnih virov za ocenjevanje negotovosti knjigovodskih vrednosti sredstev in obveznosti do virov sredstev	MRS 1

Vir: IFRS compliance, presentation and disclosure checklist, 2016

Informacije o sposobnosti podjetja, da ustvari denarne tokove iz poslovanja in sredstev, ter informacije, kako podjetje zagotavlja sredstva za financiranje – s podaljšanjem obstoječega financiranja, z zamenjavo financiranja ali novim lastniškim kapitalom –, so bistvene za razumevanje sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje tudi v prihodnjih letih (Sidorovich, 2009, str. 73–74).

Časi gospodarske krize so pokazali, kako pomembne so informacije o tveganjih, plačilni spodobnosti in likvidnosti. Zato vse več podjetij, ki delujejo skladno z MSRP, podaja več informacij, zahtevanih v MSRP 1, MRS 1 in MRS 36. Enak trend je moč opaziti tudi pri večjih podjetjih, ki pripravljajo računovodske izkaze skladno s SRS.

V ospredju vseh razkritij mora biti predpostavka delujočega podjetja. V povezavi s tem je pomembno razkrivanje operativnih tveganj, ki jih poslovodstvo predstavi v poslovnem delu letnega poročila. Ta del je predstavljen preskopo in iz marsikaterega letnega poročila je videti, kot da podjetje tveganj sploh nima. Podjetja se vseskozi srečujejo z različnimi tveganji in za uporabnike letnega poročila je zelo pomembno, da vedo, kako poslovodstvo tveganja prepozna, kakšna je njihova sprejemljiva raven tveganja in kako jih obvladuje (Kolenc, P., 2013).

Prav tako so pomembna finančna tveganja, ki jim je podjetje izpostavljeno, predvsem v povezavi s finančnimi sredstvi. Pri tem prihaja do razlik v razkritjih glede na to, katere standarde družba uporablja. Za podjetja, ki uporabljajo MSRP, je pomemben MSRP 7 –

'Finančni instrumenti: razkrivanje', medtem ko SRS standarda, ki bi celostno in sistematično obravnaval problematiko finančnih tveganj (kaj in kako razkriti), nima (Kolenc, P., 2013).

Kadar predpostavka delujočega podjetja ne velja več, mora poslovodstvo pripraviti računovodske izkaze skladno z ZFPPIPP (predstavljeno v nadaljevanju). V tem primeru mora poslovodstvo v letnem poročilu jasno razkriti svoje načrte za ohranitev delujočega podjetja, ti pa morajo biti realni in konkretni.

1.2 Zakonodajni vidik predpostavke delujočega podjetja

Poleg revizijskih in računovodskih standardov so zahteve, vezane na predpostavko delujočega podjetja, vključene tudi v zakonodaji.

1.2.1 Zakon o finančnem poslovanju podjetij, postopkih insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP)

Leta 2008 je začel veljati nov ZFPPIPP. Zakon je postavil natančna merila nastanka insolventnosti, hkrati pa daje poslovodstvu, cenilcem in revizorjem njihove naloge in odgovornosti.

Na področju poslovanja družbe je temeljna obveznost poslovodstva zagotoviti, da je družba kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna. Obveznost ima značilnosti obligacije prizadevanja, za njeno kršitev člani poslovodstva odgovarjajo po pravilih o poslovnih odškodninskih odgovornosti (Petejan, 2009).

Če družba postane insolventna, mora poslovodstvo pripraviti poročilo o ukrepih finančnega prestrukturiranja, ki mora vsebovati opis finančnega položaja, analizo vzrokov insolventnosti in mnenje poslovodstva o tem, ali je mogoče izpeljati finančno prestrukturiranje družbe. Če poslovodstvo presodi, da je to mogoče, mora poročilo vsebovati opis ukrepov finančnega prestrukturiranja. V takem primeru mora poslovodstvo vložiti ustrezen predlog za začetek prisilne poravnave (Petejan, 2009).

Predlog za začetek postopka prisilne poravnave vsebuje tudi poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika, načrt finančnega prestrukturiranja in revizorjevo poročilo z mnenjem, ki mora biti brez pridržkov (141. in 142. člen ZFPPIPP).

Če finančno prestrukturiranje ni mogoče, mora poslovodstvo brez odlašanja vložiti predlog za začetek stečajnega postopka.

1.2.1.1 Kriterij za nastanek insolventnosti

Obveznost poslovodstva je zagotavljati kapitalsko ustreznost družbe. 11. člen ZFPPIPP navaja, da je pravna oseba ali podjetnik dolgoročno plačilno sposoben, če je obseg njegovih dolgoročnih virov financiranja zadosten glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja, ter tveganja, ki jim je izpostavljen pri opravljanju poslov.

Kaj je insolventnost, pa navaja 14. člen. To je položaj, ki nastane, če dolžnik v daljšem obdobju ni sposoben poravnati vseh svojih obveznosti, ki so zapadle v tem obdobju (trajnejša nelikvidnost), ali postane dolgoročno plačilno nesposoben (prezadolžen). Temu sledi finančno prestrukturiranje oziroma ukrepi za doseganje kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti.

Zakon v 14. členu navaja natančen kriterij, ki dokazuje obstoj trajne nelikvidnosti, in sicer če podjetje za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 odstotkov zneska njegovih obveznosti, izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto pred zapadlostjo teh obveznosti. Dolgoročno plačilno nesposobno podjetje postane takrat, ko je vrednost njegovega premoženja manjša od vsote vseh njegovih obveznosti (prezadolženost), oziroma takrat, ko je kapitalska družba, tudi če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami, dosegla polovico osnovnega kapitala in te izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička in rezerv.

1.2.1.2 Zunanja revizija v povezavi z ZFPPIPP

Naloga revizorja je preučiti ustreznost poslovske uporabe predpostavke o delujočem podjetju pri pripravi računovodskih izkazov in hkrati preučiti, ali obstajajo pomembne negotovosti, ki nakazujejo na dvom o poslovanju podjetja kot delujoče podjetje, kar bi bilo treba razkriti v računovodskih izkazih. V povezavi s tem je treba preveriti, ali obstaja v podjetju trajnejša nelikvidnost oziroma prezadolženost v skladu z določbami ZFPPIPP. Prav tako je treba preveriti spoštovanje določil ZFPPIPP v povezavi z ugotavljanjem nastanka insolventnosti (Petejan, 2009).

Če družba postane insolventna (po kriterijih ZFPPIPP), mora poslovodstvo skladno s 142. členom ZFPPIPP v enem mesecu po nastanku insolventnosti nadzornemu svetu predložiti poročilo o ukrepih finančnega prestrukturiranja, ki vsebuje:

- opis finančnega položaja družbe;
- analizo vzrokov za insolventnost;
- mnenje poslovodstva, ali obstaja najmanj 50-odstotna verjetnost, da bo mogoče uspešno izvesti finančno prestrukturiranje družbe tako, da bo znova postala kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna.

Če družba nima pripravljenega poročila, je revizorjeva obveznost, da izrazi zahtevo po izdelavi poročila. Če poslovodstvo kljub temu ne sestavi poročila, mora revizor v skladu z MSR 701 ustrezno prilagoditi mnenje (neupoštevanje zakonskih predpisov) (Petejan, 2009).

Če je poročilo pripravljeno, ga mora revizor pregledati skladno s Stališčem 9 (Slovenski inštitut za revizijo, 2008) in z Mednarodnimi revizijskimi standardi, ki bodo podrobneje predstavljeni v nadaljevanju.

Naj na tem mestu še poudarim, da 142. člen narekuje obveznost revidiranja vseh računovodskih izkazov, tudi tistih, ki po ZGD-1 prej niso bili obvezni.

1.2.2 Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1)

ZGD-11, ki je bil sprejet leta 2015, je glede priprave skupinskih (konsolidiranih) računovodskih izkazov uvedel nekaj sprememb. Velike družbe, ki so v preteklosti skupinske računovodske izkaze pripravljale skladno s SRS, jih morajo po novem pripraviti skladno z MSRP. Pri tem je treba upoštevati predvsem MSRP 1, ki je poseben standard in ureja prehod na MSRP ter ima specifične zahteve.

ZGD-1 v svojih zahtevah glede priprave računovodskih izkazov in njihovega revidiranja sledi zahtevam računovodskih standardov, tako da ne bom dodatno povzemala zahtev v ZGD-1.

Naj opozorim še na dejstvo, da se do začetka prisilne poravnave kot merila za revizijo uporabljajo določbe 57. člena ZGD-1, nato pa ZFPPIPP.

1.2.3 Kodeks poslovnofinančnih načel

Slovenski računovodski standardi so zasnovani na podlagi Kodeksa poslovnofinančnih načel (v nadaljevanju Kodeks) in so usklajeni z mednarodnimi računovodskimi standardi.

S formalnega zornega kota je Kodeks poslovnofinančnih načel uresničitev Zakona o gospodarskih družbah, ki določa, da se finančno poslovanje družbe opravlja skladno s finančnimi standardi in načeli (Bergant, 1997, 165–179).

Z vsebinskega zornega kota pa Kodeks pomeni celovit pregled pravil finančne stroke, ki je namenjen vsem, ki se kakorkoli ukvarjajo s finančno funkcijo v podjetju. Kodeks je namenjen vsem gospodarskim subjektom, ki poslujejo po načelu kapitalskih družb. Pri tem je pomembna predpostavka, da je podjetje ustanovljeno za nedoločen čas in posluje skladno s predpostavko delujočega podjetja (Bergant, 1997, 165–179).

Glede na to, da je plačilna sposobnost temeljni cilj finančne funkcije, je slednje osrednje poglavje Kodeksa. Kodeks obravnava dolgoročno in kratkoročno plačilno sposobnost ter tako celoviteje obravnava samo finančno funkcijo v podjetju (Bergant, 1997, 165–179).

1.2.4 Zakon o revidiranju

Temeljni predpis, ki v Sloveniji ureja področje revidiranja, je Zakon o revidiranju (Uradni list RS, št. 65/08 in 63/13, v nadaljevanju ZRev-2). ZRev-2 določa, da revidiranje poteka na predpisan način, v skladu s temeljnimi revizijskimi načeli in drugimi pravili revidiranja, ki jih sprejme Slovenski inštitut za revizijo (v nadaljevanju Inštitut), ter v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja in mednarodnimi stališči revidiranja in drugimi zakoni, ki urejajo

revidiranje posameznih pravnih oseb oziroma druge oblike revidiranja, in predpisi, izdanimi na njihovi podlagi.

ZRev-2 navaja, kaj je revidiranje. Revidiranje računovodskih izkazov je preizkušanje in ocenjevanje računovodskih izkazov ter podatkov in metod, uporabljenih pri njihovem sestavljanju, in na podlagi tega dajanje neodvisnega strokovnega mnenja o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih podajajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja in poslovnega izida pravne osebe v skladu s primernim okvirom računovodskega poročanja.

V tretjem členu ZRev-2 navaja definicijo z delitvijo revidiranja na 3 posle, in sicer:

- revidiranje računovodskih izkazov;
- druge posle dajanja zagotovil;
- posle opravljanja dogovorjenih postopkov.

Dela mora revizor opraviti na podlagi pravil Mednarodne zveze računovodskih strokovnjakov s področij revidiranja, dajanja zagotovil in etike.

V tretjem členu ZRev-2 podaja definicijo revidiranja računovodskih izkazov, ki temelji na postopkih, ki jih revizor uporablja, na lastnostih, ki jih mora imeti revizor pri delu, in rezultatih njegovega dela. Postopki in rezultati so ocenjevanje in preizkušanje računovodskih izkazov, podatkov in metod, uporabljenih pri sestavljanju računovodskih izkazov. Na podlagi rezultatov revizor nato poda mnenje o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih podajajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja ter poslovnega izida revidiranca v skladu s primernim okvirom računovodskega poročanja. Revizor mora pri delu biti strokoven in neodvisen.

Revizijski svet je na podlagi ZRev-2 in soglasja Agencije za javni nadzor nad revidiranjem leta 2009 sprejel hierarhijo pravil revidiranja, ki ZRev-2 postavlja na prvo mesto.

Pravila revidiranja sestavljajo (revizijski svet Inštituta, 2009):

1. ZRev-2;
2. Mednarodni standardi revidiranja in druga pravila Mednarodne zveze računovodskih strokovnjakov (IFAC);
3. Temeljna revizijska načela in druga pravila revidiranja, ki jih sprejema Inštitut;
4. drugi zakoni, ki urejajo revidiranje posameznih pravnih oseb oziroma druge oblike revizije, in predpisi, izdani na njihovi podlagi;
5. Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev;

6. stališča, pojasnila, navodila in priporočila revizijskega sveta Inštituta;
7. metodološka gradiva in priročniki Inštituta;
8. strokovna literatura in objavljeni strokovni prispevki doma in v tujini;
9. splošno sprejeti postopki delovanja revizorjev v tuji praksi.

1.3 Poslovodni vidik in odgovornost poslovodstva

Poslovodstvo je odgovorno za pripravo računovodskih izkazov, pri čemer mora upoštevati predpostavko delujočega podjetja.

Pri večini računovodskih okvirov, tako pri SRS kot tudi MSRP, je omenjena predpostavka osnova za pripravo računovodskih izkazov. Mednarodni računovodski standard MSR 1 – 'Predstavljanje računovodskih izkazov' od poslovodstva zahteva, da slednje oceni sposobnost podjetja nadaljevati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti.

MSR 570 predpostavko o delujočem podjetju opredeljuje kot temeljno načelo pri pripravi računovodskih izkazov. Slednje pomeni, da poslovodstvo ne glede na to, ali okvir računovodskega poročanja vsebuje izrecno zahtevo, da poslovodstvo pripravi posebno oceno sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, ali ne, to mora storiti (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 6).

Ocena poslovodstva o sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, vključuje tudi presojo v določenem času o prihodnjih izidih dogodkov ali okoliščin, kar je že samo po sebi negotovo. Stopnja negotovosti, povezana z izidom dogodka ali okoliščine, se povečuje, dlje kot je v prihodnost odmaknjen dogodek ali okoliščina ali izid, zato večina okvirov računovodskega poročanja, ki zahtevajo izrecno oceno poslovodstva, opredeli tudi obdobje, za katero mora poslovodstvo upoštevati vse razpoložljive informacije. Na presojo o izidu dogodkov ali okoliščin vplivajo velikost in zapletenost organizacije, vrsta in okoliščine njenega poslovanja ter stopnja, do katere nanjo vplivajo zunanji dejavniki. Vsaka presoja o prihodnosti temelji na informacijah, ki so na voljo v času presoje (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 6). Po datumu presoje se lahko pojavijo dogodki, ki niso skladni s presojo, ki je bila narejena takrat.

Poslovodstvo pri ocenjevanju sposobnosti podjetja nadaljevati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti poleg časovne komponente, opisane zgoraj, upošteva tudi velikost in kompleksnost podjetja, naravo poslovanja in pogoje, v katerih deluje, ter zunanje dejavnike, ki vplivajo na odločitve.

Potek ocenjevanja poslovodstva lahko združimo v dva koraka, in sicer (Ernst & Young, 2017):

V prvem koraku poslovodstvo ugotavlja, ali obstajajo razmere in dogodki, ki vzbujajo pomemben dvom v sposobnost podjetja nadaljevati poslovanje kot delujoče podjetje

Večina poslovodstev meni, da obstaja dvom v predpostavko delujočega podjetja, ko podjetje s svojimi kratkoročnimi sredstvi ni zmožno poplačati vseh svojih kratkoročnih obveznosti, torej obveznosti, ki zapadejo v roku enega leta po dnevu izdaje računovodskih izkazov. Ko poslovodstvo ocenjuje, ali je podjetje sposobno poplačati svoje obveznosti, mora preučiti, kakšen je finančni položaj družbe v danem trenutku, predvsem likvidnostni položaj (koliko likvidnih sredstev je na voljo). Preučiti mora vse obveznosti, ki jih ima družba odprte na dan izdaje računovodskih izkazov, tudi če še niso zavedene v računovodskih izkazih (pogojne obveznosti). Prav tako mora ugotoviti, kakšen denarni tok podjetje potrebuje za vzdrževanje rednega delovanja in katere denarne tokove pričakuje v roku enega leta od dneva računovodskih izkazov.

Poslovodstvo mora preučiti verjetnost, vpliv ter časovnico razmer in dogodkov.

Na tem mestu presoja poslovodstva ne upošteva planov poslovodstva, na podlagi katerih se znižuje tveganje predpostavke delujočega podjetja.

V drugem koraku poslovodstvo ugotavlja, ali obstajajo razmere in pogoji, ki vzbujajo pomemben dvom v sposobnost podjetja nadaljevati kot delujoče v bližnji prihodnosti. V tem primeru mora poslovodstvo oceniti, ali so oziroma ali obstajajo plani, ki so namenjeni reševanju omenjenega. Plani poslovodstva morajo biti uresničljivi in učinkoviti. Slednji tako lahko ublažijo dvom oziroma znižajo tveganje delujočega podjetja. Če plani poslovodstva niso učinkoviti in uresničljivi, se jih ne upošteva pri presoji.

Presoja, ali obstaja verjetnost, da bodo plani poslovodstva implementirani, temelji na izvedljivosti izvajanja planov poslovodstva glede na dejstva in okoliščine podjetja.

Pri presoji, ali obstaja verjetnost, da bodo plani poslovodstva znižali dogodke ali pogoje, ki so vzbudili precejšen dvom v predpostavko delujočega podjetja, mora upoštevati pričakovani učinek in čas zmanjševanega efekta. Na primer: če poslovodstvo zaključi, da je pomemben dvom v predpostavko delujočega podjetja zmanjšan s planom prestrukturiranja dolga, mora ocena poslovodstva prestrukturiranja upoštevati:

- ali bo pogodba prestrukturiranja dolga realizirana v roku enega leta od potrditve računovodskih izkazov;
- ali bodo novi pogoji v pogodbi o prestrukturiranju dolga (na primer amortizacijski načrt, obrestna mera ...) zmanjšali oziroma ublažili pogoje in dogodke (na primer nezmožnost odplačevanja dolga), vezane na znesek dolga in datum zapadlosti dolga.

To pomeni, da mora poslovodstvo priti do zaključka, da obstaja verjetnost prestrukturiranja dolga in da bo podjetje pod novimi pogodbenimi pogoji lahko odplačalo svoje dolgove in druge obveznosti v roku enega leta od dneva potrditve finančnih izkazov.

Primeri načrtov poslovodstva, ki znižujejo oziroma ublažijo pogoje oziroma dogodke, ki vzbujajo pomemben dvom v delovanje podjetja v bližnji prihodnosti, vključno s tipi informacij, ki jih mora poslovodstvo preučiti pri ocenjevanju izvedljivosti planov (Ernst & Young, 2017):

1. Načrti za odtujitev sredstva ali dela podjetja:

- omejitve razpolaganja s sredstvi ali delov posla, kot so kovenanti, ki omejujejo transakcije s posojili ali podobnimi sporazumi, ali obremenitve sredstev;
- tržnost sredstva ali dela podjetja, ki ga namerava podjetje prodati;
- možni posredni ali neposredni učinki prodaje.

2. Načrti novega zadolževanja ali reprogram obstoječih posojil:

- razpoložljivost in pogoji novega financiranja dolga ali razpoložljivost in pogoji obstoječih dolgov, možnost refinanciranja dolgoročnih dolgov, kreditnih linij ali dogovori o faktoringu terjatev ali prodaje in povratnega nakupa sredstev;
- obstoječi ali zavezani dogovori prestrukturiranja dolga, podrejenega dolga ali zajamčena posojila podjetju;
- možni vplivi na načine zadolževanja, upravljanja obstoječih omejitev na dodatno zadolževanje ali zadostnost obstoječega zadolževanja.

3. Načrti za zmanjšanje ali zamudo odhodkov:

- izvedljivost načrtov za zmanjšanje režijskih ali upravnih odhodkov z namenom odložiti vzdrževalne ali raziskovalne stroške in stroške razvoja projektov ali najem namesto nakupa sredstev;
- možni neposredni ali posredni učinki na podjetje in njegove denarne tokove z zmanjšanimi ali odloženimi izdatki.

4. Načrti za povečanje lastniškega kapitala:

- izvedljivost načrtov za povečanje lastniškega kapitala, vključno z obstoječimi ali zavezanimi dogovori z namenom zbiranja dodatnega lastniškega kapitala;
- obstoječi ali zavezani dogovori za zmanjšanje trenutnih zahtev glede dividend ali pospešenega prenosa denarja iz ene podružnice v drugo.

Raven analize, ki se zahteva pri ugotavljanju, ali načrti posloводства bistveno zmanjšajo dvom v sposobnost podjetja nadaljevati kot delujoče v bližnji prihodnosti, je odvisna od položaja podjetja. Uprava mora upoštevati tudi dejstva in okoliščine, v katerih podjetje deluje, ko presoja, ali njihovi načrti zmanjšujejo velik dvom (Ernst & Young, 2017).

Posloводство načeloma ne utemeljuje okoliščin, na katerih temelji predpostavka delujočega podjetja, razen v primeru dvomov v predpostavko, mora pa jih obrazložiti in utemeljiti revizorju (Mahnič, 2009, str. 99).

1.4 Revizijski vidik predpostavke delujočega podjetja

Zadnja finančna kriza je dokazala, kako pomembne so informacije, ki jih vključujejo računovodski izkazi. Veliko podjetij je v času krize zašlo v finančne težave. Finančna kriza in stanje gospodarstva sta privedla do pomanjkanja razpoložljivih denarnih sredstev, kar vpliva na sposobnost podjetja delovati kot delujoče podjetje. Tako je potrebna presoja o delujočem podjetju, hkrati pa je treba preveriti, ali je podjetje pri pripravi računovodskih izkazov in planov upoštevalo vse razpoložljive informacije o prihodnjih 12 mesecih po datumu bilance stanja. Revizor mora presoditi, ali v predstavljenih računovodskih izkazih in informacijah obstaja pomembna negotovost v povezavi z dogodki in okoliščinami, ki posamično ali skupaj povzročijo bistven dvom v sposobnost nadaljnjega delovanja.

Revizorji morajo zagotoviti ustreznost vrednotenja postavk v računovodskih izkazih, še posebej tistih, ki so posledica subjektivnih ocen. Preveriti morajo, ali je bilo posloводство pri pripravi računovodskih izkazov pristransko. Prav tako morajo presoditi, ali je podjetje sposobno nadaljevati kot delujoče podjetje tudi v prihodnosti. To je bilo tudi za revizorje težavno obdobje. Vsako podjetje stremi k temu, da bi javnosti pokazalo dobro poslovanje, zato obstaja težnja po prirejanju računovodskih izkazov oziroma velika verjetnost prevar.

1.4.1 Mednarodni revizijski standardi

Revizorjeve naloge pri reviziji računovodskih izkazov v zvezi z uporabo poslovske predpostavke o delujočem podjetju pri pripravi računovodskih izkazov ureja Mednarodni standard revidiranja 570 – 'Delujoče podjetje' (v nadaljevanju MSR 570).

Revizorjevi cilji so (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 7):

1. Pridobiti zadostne in ustrezne revizijske dokaze glede ustreznosti poslovske uporabe predpostavke o delujočem podjetju pri pripravi računovodskih izkazov.
2. Na podlagi pridobljenih revizijskih dokazov ugotoviti, ali obstaja pomembna negotovost glede dogodkov ali okoliščin, ki lahko vzbudijo dvom v sposobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje

Pomembna negotovost obstaja takrat, kadar je njen možen vpliv tolikšen, da je za predstavitev potrebno jasno razkritje narave in posledic negotovosti, da računovodski izkazi ne bi zavajali.

3. Določiti vplive na revizorjevo poročilo.

Pri tem je treba poudariti, da revizorjevega mnenja ne moremo razumeti kot jamstvo, da bo podjetje tudi v prihodnosti delovalo kot delujoče podjetje, saj vseh dogodkov v bližnji prihodnosti ni mogoče napovedati in niso znani.

Sam potek revizije in revizijska mnenja so opisana v drugem poglavju.

MSR 570 navaja tri vrste znakov, na katere morajo biti pozorni revizorji in poslovodstvo, ki gre za ocenjevanje sposobnosti podjetja, da nadaljuje kot delujoče podjetje. Delijo se na: finančne znake, znake v zvezi s poslovanjem in druge znake. Gre za dogodke, ki lahko posamično ali skupinsko povzročijo dvom v predpostavko o delujočem podjetju (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 13).

Delitev dejavnikov po MSR 570 (Slovenski inštitut za revizijo, 2009):

Finančni znaki

- Stanje čistih (neto) obveznosti ali čistih (neto) kratkoročnih obveznosti
Stopnja zadolženosti ne pove, kdaj mora podjetje vrniti dolgove, pove pa, kolikšna je celotna zadolženost družbe. Če je podjetje zelo zadolženo, torej če je dolgov veliko, je moč sklepati, da bo podjetje imelo težave pri njihovem odplačevanju. Potrebna je analiza povečanja kratkoročnih in dolgoročnih dolgov. Pridobiti je treba razumevanje, zakaj je do povečanja prišlo in kakšne so možnosti povračila. Pri tem je treba pozornost posvetiti likvidnosti in solventnosti podjetja (Živec, 2009, str. 119–124).
- Posojila z nespremenljivim rokom vračila, ki bodo kmalu zapadla v vračilo in za katera ni realnih možnosti, da bi bila podaljšana ali vrnjena, ali pretirano opiranje na kratkoročna posojila za financiranje dolgoročnih sredstev
Podjetje, ki se sooča s finančnimi težavami, ima slabe možnosti za obnovitev posojil pri bankah. Dostopnost posojil se zmanjša, pogoji pa poostrijo. Podjetja tako zelo težko pridejo do potrebnih sredstev za financiranje naložb in tekočega poslovanja. Banke se seveda bojijo morebitnega stečaja in bankrota takega podjetja ter so zelo previdne pri odobritvah posojil. Če banka podjetju odobri posojilo, so obrestne mere višje in posledično so višji stroški financiranja (Živec, 2009, str. 119–124).
- Znaki, da bodo upniki odtegnili svojo finančno podporo

Posojilodajalci niso deležni ugodnih rezultatov poslovanja podjetja tako kot lastniki podjetja, zato je njihova prva skrb ta, da posojena sredstva skupaj z obrestmi dobijo v celoti povrnjena, in to po možnosti preden podjetje zaide v likvidnostne težave. Če gre za dolgoročna posojila, posojilodajalce zanima, ali bo podjetje sposobno redno poravnati obveznosti in s tem zagotoviti dolgoročno dobičkonosnost sredstev. V primeru kratkoročnih posojil pa posojilodajalca zanimata kratkoročna likvidnost in finančni položaj družbe. Plačilna nedisciplina in slabo finančno stanje upnikov lahko pripeljeta do tega, da bodo posojilodajalci odtegnili finančno podporo (Živec, 2009, str. 119–124).

- Negativni denarni tokovi iz poslovanja, ki jih nakazujejo obračunski ali predračunski računovodski izkazi

Če podjetje ustvarja negativen denarni tok, to nakazuje na težave preživetja podjetja v razmerah nezadolženosti. Podjetje naj bi s svojim poslovanjem ustvarjalo prihodke v višini vseh stroškov, ki nastanejo pri poslovanju. Če podjetje ustvarja negativen denarni tok, pomeni, da s svojim poslovanjem ne ustvari dovolj prihodkov, da bi pokrilo vse nastale stroške. V takem primeru se mora podjetje začeti zadolževati, kar pomeni, da se stroški še povečajo, dobiček pa posledično zmanjša. Če je podjetje nezmožno izterjati terjatve zaradi finančnih težav dolžnikov, obstaja verjetnost, da bo utrpelo izgube (Živec, 2009, str. 119–124).

- Neugodni ključni finančni kazalniki (Živec, 2009, str. 119–124 in Bergant, 2012)
Slabo poslovanje podjetja se odraža v slabih ključnih kazalnikih. Posojilodajalci najpogosteje preverjajo navedene kazalnike.

- Kazalnik neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti ali hitri kazalnik
Razmerje med likvidnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. Kazalnik naj bi znašal več kot 1. Če je vrednost kazalnika manj kot 1, že nakazuje na težave s plačilno sposobnostjo.

- Kazalnik pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti (pospešeni kazalnik)
Razmerje med likvidnimi sredstvi, kratkoročnimi terjatvami, kratkoročnimi finančnimi naložbami in kratkoročnimi obveznostmi. Kazalnik naj bi znašal manj kot 1, kar pomeni, da je podjetje sposobno poravnati vse svoje tekoče obveznosti. Denarna sredstva in kratkoročne terjatve pokrivajo vse kratkoročne obveznosti.

- Kazalnik pokritja obresti
Pove, kolikokrat so z dobičkom pokrite obresti. Če je vrednost kazalnika nizka, pomeni, da podjetje svoje obresti pokriva z relativno nizko stopnjo varnosti.

Na drugi strani pa dobavitelje zanimata:

- Kazalnik financiranja sredstev prek dobaviteljev

V manjših podjetjih je vrednost višja, saj zaradi nezadostne kvalitete svojega financiranja redko dobijo druge vire financiranja. Dobavitelji so najcenejši vir tujega financiranja, saj le redko zaračunajo obresti.

- Kazalnik obračanja obveznosti do dobaviteljev

Kaže povprečen obrat obveznosti do dobaviteljev in je zanimiv predvsem v povezavi s kazalnikom obračanja terjatev do kupcev. Če vrednost kazalnika raste, pomeni, da se plačilni roki podaljšujejo. Kazalnik pa je lahko tudi pokazatelj prikritega zadolževanja. Če se med leti vrednost kazalnika povečuje, lahko to nakazuje na poslabšano plačilno sposobnost.

• Velike izgube pri poslovanju ali bistveno zmanjšanje vrednosti sredstev, ki se uporabljajo za ustvarjanje denarnih tokov

Če je podjetje prodalo osnovno sredstvo, je treba prodajo analizirati in preveriti njene učinke. Treba je preučiti vse dogodke in njihove učinke, ki imajo za posledico zmanjšanje vrednosti sredstev. Če podjetje proda dovršen del pomembnih sredstev za poslovanje, lahko to pomeni, da mora poravnati velike dolgove ali pa se je obseg prodaje zmanjšal in slednje vpliva na poslovanje družbe. Revizor mora biti pozoren tudi na izredne dogodke, kot je na primer požar v glavnem skladišču, ki je uničil večino pomembnih zalog. Podjetje ni imelo zavarovanega ne skladišča ne zalog. Revizor mora proučiti, ali je omenjeni dogodek podjetju škodoval tako, da ne bo moglo nadaljevati s poslovanjem v prihodnosti. Tudi če bi podjetje imelo zavarovane zaloge, lahko pride do težav. Če podjetje ne uspe proizvesti novih zalog, se lahko kupci odločijo za druge dobavitelje, saj bi bile zamude pri dobavi predolge (Živec, 2009, str. 119–124).

• Zamude pri izplačilu ali ustavitv izplačevanja dividend

Ustavitev izplačila dividend ali zamude pri izplačilih so po navadi posledica slabega poslovanja in plačilne nesposobnosti. Če podjetje ne izplača dividend, je treba odkriti razloge za to. Neizplačilo je lahko posledica slabega finančnega stanja ali pa poslovne odločitve poslovodstva in lastnikov (Živec, 2009, str. 119–124).

• Nezmožnost poplačila upnikov ob zapadlosti

Nezmožnost poplačila upnikov ob zapadlosti je posledica plačilne nesposobnosti in likvidnostnih težav, kar vodi v poslabšanje odnosov z upniki. Nепoravnane obveznosti vodijo v slabše bonitetne ocene in kreditno sposobnost, kar vodi do slabše razpoložljivosti nadaljnjih posojil. Ko podjetje izčrpa vse rezerve, ga lahko upniki prisilijo v reorganizacijo ali likvidacijo (Živec, 2009, str. 119–124).

• Nezmožnost izpolnjevanja določb iz posojilnih pogodb

Posojilodajalci lahko kot pogoj za odobritev posojila v posojilnih pogodbah določijo zaveze oziroma kovenante. Če te niso izpolnjene, lahko posojilodajalec zahteva vračilo posojila.

• Spreminjanje pogojev dobaviteljev od dobav na odprt račun v posle s plačilom ob dobavi

Če podjetja zamujajo pri poravnavanju svojih obveznosti, se lahko dobavitelji odločijo in podjetju ustavijo dobave. Nove dobave so nato možne ob poplačilu vseh obveznosti. Dobavitelji lahko zahtevajo sprotne plačila vseh dobav, lahko pa se odločijo, da bodo poslovali samo prek avansov.

Nezmožnost pridobiti vire financiranja za razvoj nujnih novih proizvodov ali drugih nujnih naložb. Nizka stopnja investiranja v nove produkte podjetja lahko nakazuje na oslABLJENO poslovanje družbe, kar poslabša konkurenčni položaj družbe, slednje pa lahko pripelje do prenehanja delovanja podjetja. V današnjih časih, ko je investiranje v tehnološki napredek zelo pomembno, se lahko podjetja, ki vlagajo v razvoj in inovacije, pomembno diferencirajo od konkurence (Živec, 2009, str. 119–124).

Poslovni znaki

- **Namera poslovodstva, da likvidira organizacijo ali ustavi poslovanje**
Poslovodstvo lahko namerno likvidira del podjetja ali celo podjetje ali pa ustavi poslovanje.
- **Izguba ključnih članov poslovodstva brez zamenjave**
Če podjetje izgubi ključne člane poslovodstva, ki jih lastniki ne uspejo nadomestiti, lahko to pripelje do poslabšanja poslovanja in prenehanja poslovanja. V tem času lahko pride do izgube poslov ali zamude pri izpeljavi poslov. Če ključni člani poslovodstva odidejo, lahko s seboj odpeljejo ključne poslovne partnerje, kar prav tako negativno vpliva na podjetje (Živec, 2009, 119–124).
- **Izguba pomembnega trga, ključnega kupca (ključnih kupcev), franšize, licence ali glavnega dobavitelja (glavnih dobaviteljev)**
Izguba ključnih kupcev ali dobaviteljev, izguba franšize ali licence lahko pomenijo konec poslovanja podjetja, zlasti če se podjetje na spremembe ne uspe hitro prilagoditi (Živec, 2009, str. 119–124).
- **Težave z delavci**
Če se podjetje sooča s pomanjkanjem ustreznih kadrov, lahko slednje vpliva na kvaliteto dela. Če se kvaliteta zniža, lahko poslovni partnerji prekinejo sodelovanje, kar seveda vpliva na poslovanje družbe. Enako lahko vplivajo razne stavke in upori delavcev.
- **Pomanjkanje pomembnih materialov**
Pomanjkanje pomembnih materialov lahko vpliva na nižjo kvaliteto proizvodov ali pa na podražitev proizvodnih cen produktov, če so substituti dražji. Vse omenjeno vpliva na višje stroške, kar pa lahko pripelje do težav pri poslovanju in posledično prenehanja delovanja podjetja.
- **Pojav kakega zelo uspešnega tekmeca**

Pojav novega tekmeca lahko, če se podjetje ne uspe dovolj hitro prilagoditi na trgu, povzroči precejšnje težave. Lahko pride do zmanjšanja tržnega deleža ali števila ključnih kupcev, podjetje postane nekonkurenčno, kar lahko privede tudi do poslabšanja poslovanja ali celo prenehanja.

Drugi znaki

- Neizpolnjevanje kapitalskih ali drugih zakonskih zahtev

Kapitalsko ustreznost predpisujejo regulatorji. Glavni cilj je zmanjšanje tveganja, povezanega s plačilno sposobnostjo. Kapitalska ustreznost pomeni, da podjetje razpolaga z zadostno količino lastniškega kapitala glede na obseg in vrsto poslovanja. Podjetje mora z lastniškim kapitalom pokriti vse izgube. Posledično kapitalska ustreznost na neki način zagotavlja dolgoročno plačilno sposobnost. Samo kapitalsko ustreznost mora poslovodstvo redno spremljati in preverjati.

Če podjetje ni kapitalsko ustrezno, je potrebna dokapitalizacija ali prestrukturiranje. Če do dokapitalizacije ali prestrukturiranja ne pride, podjetje postane trajno plačilno nesposobno.

Višja vrednost stopnje lastniškega kapitala izraža bolj varno finančno politiko podjetja. Podjetje zmanjšuje tveganje pri poslovanju in dosega visoko raven kapitalske ustreznosti. Veliko podjetij želi doseči višjo stopnjo dobičkonosnosti na enoto kapitala, kar dosežejo s finančnim vzvodom večjega zadolževanja (Živec, 2009, str. 119–124).

- Nerešeni pravni ali upravni postopki proti organizaciji, ki se lahko, če bodo uspešni, končajo z zahtevami, ki jih organizacija verjetno ne bo mogla izpolniti

Zneskovno visoki denarni zahtevki lahko povzročijo plačilno nesposobnost podjetja. Podjetje ima lahko za tovrstne dogodke oblikovane rezervacije ali ima ustrezno zavarovanje. V nasprotnem primeru lahko tovrstni dogodki pomenijo prenehanje delovanja podjetja (Živec, 2009, str. 119–124).

- Spremembe zakona ali drugega predpisa ali vladne politike, za katere se pričakuje, da bodo neugodno vplivale na organizacijo

Sprememba zakonodaje, ki vpliva na prodajo blaga, lahko pomembno vpliva poslovanje podjetja. Lahko privede celo do prenehanja. Če država prepove prodajo določenih izdelkov, ki so ključni proizvod podjetja za generiranje prihodkov, lahko to privede do prenehanja poslovanja. Enako negativen vpliv ima prepoved izvažanja v določeno državo ali uvažanje v državo (Deloitte revizija, 2015).

Bistvenost takih dogodkov ali okoliščin lahko pogosto zmanjšajo drugi dejavniki. Na primer: nezmožnost organizacije, da redno odplačuje dolgove, je mogoče uravnovežiti z načrti poslovodstva, da ustrezen denarni tok vzdržuje na druge načine, na primer z odprodajo

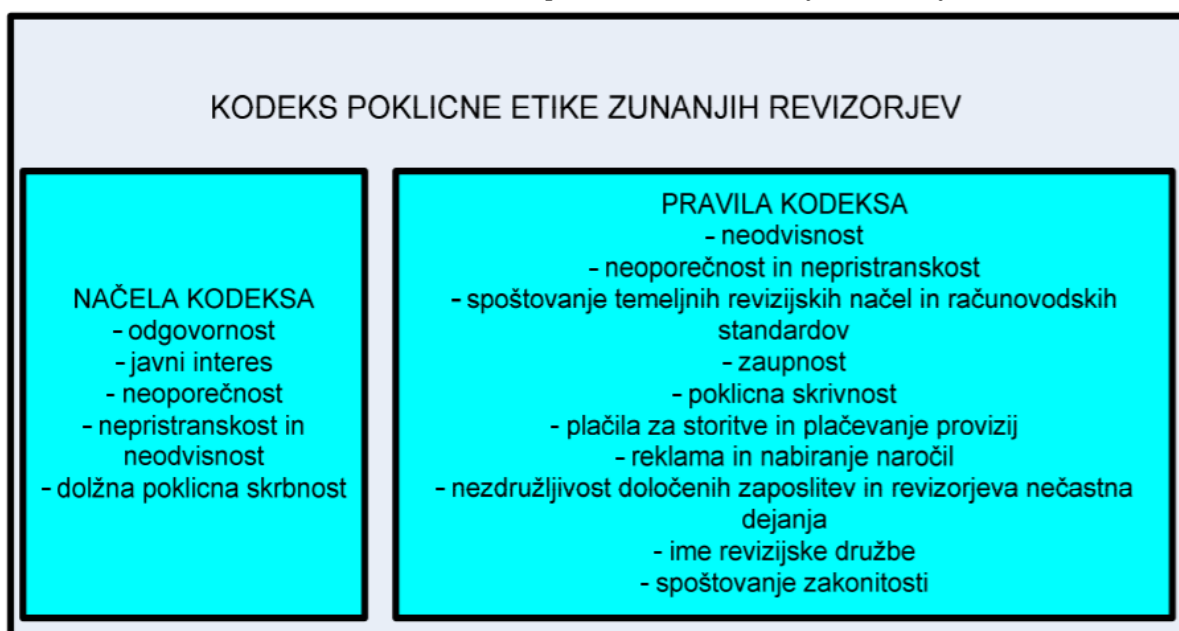
sredstev, reprogramiranjem vračanja posojil ali s pridobitvijo dodatnega kapitala. Podobno je izgubo glavnega dobavitelja mogoče ublažiti z razpoložljivim, primernim drugim dobavnim virom (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 13–14). Prav tako lahko na izpolnjevanje kovenantov vpliva izločitev/prodaja sredstva ali dela poslovanja.

1.4.2 Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev

Pri revidiranju je treba upoštevati tudi Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, ki ga je svet Inštituta sprejel leta 1994.

Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev je vodilo pri opravljanju poklicnih dolžnosti in določa temeljne prvine etičnega in poklicnega obnašanja v stroki in javnosti (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994).

Slika 2: Sestava kodeksa poklicne etike zunanjih revizorjev

Vir: Slovenski inštitut za revizijo, Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994, str. 3

Etične zahteve pri opravljanju revizijskega posla so opredeljene v ZRev-2 in Kodeksu. Prav tako so zahteve zapisane v mednarodnih dokumentih, to so Kodeks etike IFAC, International standard on quality control 1 (Mednarodni standard kakovosti 1) – ISQC 1 in MSR 220.

Tako revizijske družbe kot tudi revizorji morajo izpolnjevati visoke etične zahteve. Dobro vzpostavljen sistem obvladovanja kakovosti lahko da dovolj dobro zagotovilo, da revizorji delujejo skladno s standardi in z zakonodajo.

Naj na tem mestu poudarim, da revizorji ne smejo sprejeti nalog, za katere nimajo dovolj znanj in ki jih niso sposobni izpeljati. V takih primerih lahko poiščejo dodatno pomoč zunaj ali znotraj revizijske hiše – gre za tako imenovane veččake, ki imajo potrebna znanja. Veščakom je namenjeno naslednje poglavje.

2 REVIDIRANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV S Poudarkom NA PREDPOSTAVKI DELUJOČEGA PODJETJA

Revizor mora za potrebe revidiranja letnih računovodskih izkazov pri njihovi pripravi preveriti ustreznost uporabe predpostavke o delujočem podjetju. Tekom cele revizije (načrtovanje, izvajanje in zaključek revizije) mora biti pozoren na dejavnike in dokaze, ki lahko skupaj ali posamezno pomenijo omejitev pri uporabi predpostavke o delujočem podjetju. Poleg izkazov mora revizor preučiti tudi dogodke in okoliščine v zvezi s predpostavko o delujočem podjetju (PCAOB, 2008, str. 15).

Vse navedeno mora revizor upoštevati že pri samem načrtovanju revizije, saj mu to omogoča pravočasno razpravo s poslovodstvom ter pregled načrtov poslovodstva in odločitev glede morebitnih ugotovljenih zadev pri uporabi predpostavke o delujočem podjetju (Živec, 2009, str. 124).

Odgovornost revizorja je, da v postopku revizije ugotovi obstoj pomembnih tveganj, povezanih z dogodki, pogoji in okoliščinami poslovanja, ki bi skupaj ali posamično lahko vzbudili dvom v sposobnost podjetja nadaljevati kot delujoče podjetje. V primeru ugotovljenega dvoma ali pomembne negotovosti mora revizor določiti vpliv zbranih dokazov na svoje poročilo in ga posledično po potrebi prilagoditi glede na ugotovljene okoliščine (Mahnič, 2009, str. 99). V primeru obsoja negotovosti je treba preveriti, ali so te v računovodskih izkazih primerno razkrite. V primeru ugotovljene trajne nelikvidnosti pa mora ravnati skladno z določbami ZFPPIPP.

Samo ugotavljanje, ali je predpostavka delujočega podjetja ustrezna ali ne, je zahteven proces. Poleg strokovne usposobljenosti morajo revizorji uporabiti tudi vse svoje izkušnje, dodatna znanja in informacije iz okolice (konkurenca, gospodarstvo, trgi ipd.). Komunikacija v vseh fazah revizije je izrednega pomena. Revizor mora že v zgodnjih fazah revizije vzpostaviti komunikacijo z organi upravljanja družbe in drugimi zaposlenimi, saj samo tako lahko ugotavlja, ali je uporaba predpostavke delujočega podjetja v revidiranih računovodskih izkazih ustrezna.

Naloga revizorja torej ni podati mnenje o sposobnosti podjetja za njegov obstoj v prihodnosti. Odgovornost revizorja je oceniti, ali je predpostavka delujočega podjetja upravičena ali ne in ali se glede tega pojavljajo kakšni dvomi (Zveza društev računovodskih in finančnih delavcev Slovenije, 1998, str. 10).

1.1 Potek revizije s poudarkom na predpostavki delujočega podjetja

Revizor mora tekom revizije oceniti tveganja in z njim povezane dejavnosti ter ovrednotiti oceno poslovodstva.

Revizija poteka v več fazah, ki pa se med seboj prepletajo in povezujejo. Te faze so: načrtovanje revizije, spoznavanje poslovanja in preizkušanje kontrol, načrtovanje preizkušanja podatkov in testiranje podatkov, zaključna faza revizije ter oblikovanje revizijskega mnenja.

Faza načrtovanja revizije poteka skozi vse faze. Potek revizije je potrebno nenehno spreminjati in prilagajati glede na dejansko situacijo. Upoštevati je treba trenutne gospodarske razmere, panogo, v katero spada revidirana družba

Načrtovanje revizije se začne s spoznavanjem in z razumevanjem revidirane družbe ter njenega poslovanja. Revizor opravi razgovore s poslovodstvom revidirane družbe z namenom pridobivanja razumevanja poslovanja in načrtov za prihodnost. Hkrati pa že poizveduje o načrtih glede predpostavke delujočega podjetja in o tem, kako poslovodstvo obravnava tveganje, ter o finančnem položaju revidirane družbe. Slednje oceni s pregledom preteklih denarnih tokov, pregledom sklenjenih posojilnih pogodb, z analizo dobička, dinamike poslovanja znotraj skupine, če gre za skupino, z analizo kazalcev poslovanja in poslovne uspešnosti ter, najbolj pomembno, z analitičnim pregledom računovodskih izkazov.

Za potrebe izvajanja analitičnega pregleda poslovanja družbe mora revizor, kot navaja Živec (2009), premisliti o naslednjem:

- Kakšno je vzpostavljeno kontrolno okolje (formalno ali neformalno) za pravočasno odkrivanje znakov bodočih tveganj in negotovosti, ki lahko vplivajo na poslovanje revidirane družbe?
- Kakšni so načrti denarnega toka in finančnega položaja ter vzpostavljene kontrole, vezane na pripravo informacij?
- Ali so osnovne predpostavke uporabljene v finančnih načrtih in kakšna je občutljivost sprememb predpostavk na finančne načrte?
- Kako revidirana družba spremlja plačilno sposobnost in ali obstaja nelikvidnostno razmerje?
- Ali obstajajo kakršnekoli obveznosti ali dana jamstva podjetjem v skupini ali izven skupine, ali obstajajo kakšni dogovori za zagotovitev ali ohranitev finančne podpore in zagotavljanje dodatnih sredstev?
- Ali obstajajo prejeta posojila s strani dobaviteljev, kakšni so pogoji?
- Če je družba vključena v skupen podvig, kakšni so možni finančni vplivi poslovnih odnosov s strankami?
- Kakšna je struktura sredstev in virov sredstev ter finančni kazalci?
- Ali obstajajo kakšne potencialne obveznosti, predvsem garancije in podobno?

- Ali so bile sprejete kakšne odločitve posloводства, uprave ali lastnika, ki bi lahko vplivale na poslovanje v prihodnje, kar je lahko razvidno iz zapisnikov sestankov nadzornega sveta, posloводства?

- Ali obstajajo dogodki po bilanci stanja, ki lahko negativno ali pozitivno vplivajo na sposobnost podjetja delovati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti?

Z analitičnim pregledom revizor oceni, ali obstajajo dogodki ali stanja, ki nakazujejo na pomemben dvom o zmožnosti podjetja, da nadaljuje kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti.

Med pridobivanjem informacij o poslovanju revizor razmišlja o tveganjih, vezanih na poslovanje in revidirano družbo.

Revizor identificira revizijska tveganja in poslovna tveganja. Poslovna tveganja so predvsem tveganja napačnih navedb zaradi prevarantskega računovodskega poročanja. V času gospodarske krize je bilo kar nekaj prevarantskega računovodskega poročanja v želji po prekrivanju dejanskih finančnih stanj podjetij. Sidorovich (2009) navaja primere dejavnikov tveganja, značilnih za obdobje krize, in sicer:

- finančno trdnost ali dobičkonosnost ogrožajo razmere v gospodarstvu, panogi ali poslovanju podjetja;

- posloводство je izpostavljeno čezmernim pritiskom, naj izpolni zahteve ali pričakovanja tretjih strank;

- razpoložljive finančne informacije nakazujejo, da je zaradi finančnega položaja podjetja ogroženo osebno finančno stanje posloводства ali uprave.

Med revizijska tveganja uvrščamo tveganje, da revizor poda napačno revizijsko mnenje. To pa je odvisno od zanesljivosti računovodskih informacij, ki jih posloводство poda revizorju. Revizijsko tveganje se deli na 3 dele, in sicer: tveganje pri delovanju (tveganja pred upoštevanjem ustreznih kontrol), tveganje pri kontroliranju (pomanjkljivosti kontrolnega okolja pri preprečevanju pomembno napačnih navedb) in tveganje pri odkrivanju (tveganje neodkritja napake) (PCAOB, 2012b).

V fazi načrtovanja revizije je relevantna tudi revizijska pomembnost. Postavka je v računovodskih izkazih pomembna, če lahko vpliva na odločitve uporabnikov računovodskih informacij. Na podlagi tega se revizor odloči, katere postavke bo revidiral in katerih ne. Revizijska pomembnost vpliva na velikost vzorcev pri preizkušanju podatkov. Pomembnost se oceni tako na ravni celotnih računovodskih izkazov kot tudi na posamezni postavki računovodskih izkazov.

V drugi fazi revizor spoznava poslovanje podjetja ter preizkuša notranje kontrole in preverja učinkovitost delovanja notranjih kontrol. Predvsem so to kontrole na ravni podjetja, kot so na

primer kontrole v zvezi z okoljem kontroliranja in proces ocenjevanja tveganj v podjetju. Prav tako so pomembne kontrole, ki se nanašajo na nekatere pomembne postavke računovodskih izkazov, razkritja in ustrezna zagotovila v zvezi z njimi. Te kontrole lahko zajemajo kontrolo priprave vhodnih podatkov in postavk za vrednotenje pomembnih sredstev in obveznosti, kontrolo nad ugotavljanjem in pregledovanjem sredstev za potrebe nadomestljivosti ali oslabitve ter kontrolo nad tem, kako podjetje uporablja zunanje specialiste (aktuarje, cenilce), ki nudijo pomoč pri ugotavljanju evidentiranih zneskov nekaterih sredstev ali obveznosti (Sidorovich, 2009, str. 80). Prav tako so pomembne kontrole implementirane v same poslovne procese, kot so na primer kontrole v procesu pripoznavanja prihodkov.

Obseg preizkušanja kontrol je odvisen tudi od ocenjenega tveganja. Čim višje je tveganje, večji je obseg preizkušanja.

V časih gospodarske krize so se podjetja odzvala tako, da so zmanjševala število zaposlenih. Zmanjšanje števila zaposlenih, ki so bili bistveni za delovanje notranjih kontrol, pa lahko vpliva na nastanek pomanjkljivosti pri delovanju notranjih kontrol, kar povečuje revizijska tveganja (Sidorovich, 2009, str. 81).

Na načrtovanje preizkušanja podatkov vplivajo tudi prej omenjene notranje kontrole. Če revizor zaključi, da obstajajo določene pomanjkljivosti pri delovanju notranjih kontrol, to na raven preizkušanja podatkov vpliva tako, da se obseg podatkov poveča (povečanje vzorcev) ali pa se opravijo dodatni revizijski postopki preizkušanja podatkov, ki znižujejo stopnjo tveganja (pridobitev zunanjih neodvisnih potrditev).

- Nedelovanje kontrol na 1 primeru celotnega vzorca

Če se v celotnem vzorcu na 1 primeru ugotovi nedelovanje kontrol, potem izbere dodaten vzorec, na katerem preizkuša kontrole. Če na dodatnem vzorcu ne ugotovi odstopanj, nadaljuje s preizkušanjem podatkov in revizijskimi postopki kot načrtovano.

- Nedelovanje kontrol na več kot 1 primeru celotnega vzorca

Če se nedelovanje notranjih kontrol ugotovi na več kot 1 primeru v celotnem vzorcu, pa sledi sprememba načrtovanega plana preizkušanja podatkov. Na kontrole se revizor ne zanaša, kar povečuje vpliv tveganja pri določitvi vzorca, vzorec se poveča. Prav tako se poveča obseg drugih revizijskih postopkov.

Postopki preizkušanja podatkov so trije, in sicer detajlno testiranje podatkov in analitični postopki ali kombinacija obojega. Pri analitičnih postopkih revizor z računovodskimi in neračunovodskimi informacijami (nihanja, razmerja) oceni, ali računovodske informacije bistveno odstopajo od pričakovanih vrednosti. V primeru večjih odstopanj revizor preiskuje vzroke za taka odstopanja.

V zaključni fazi revizije revizor ovrednoti, ali je tekom svojega dela pridobil zadostne in ustrezne dokaze, da lahko izrazi svoje mnenje. Postopki zaključevanja so:

- ocena zbranih podatkov in informacij;
- pregled računovodskih izkazov in računovodskih poročil;
- ugotavljanje dogodkov po bilanci stanja, ki utegnejo vplivati na računovodske izkaze;
- priprava povzetka zadev, na katere je bil revizor pozoren pri sami reviziji, in povzetek ugotovljenih nepravilnosti;
- priprava mnenja ter poročanje upravi in lastniku.

Oblikovanje revizijskega mnenja je predstavljeno v poglavju 2.3.

Revizor predpostavke delujočega podjetja ne preiskuje ves čas aktivno, ampak je v vseh fazah pozoren na znake, ki nakazujejo na tveganje nedelujočega podjetja.

Primeri rednih revizijskih postopkov, tekom katerih se lahko prepoznajo težave v zvezi s predpostavko delujočega podjetja:

- analitični postopki – kot del vsebinskih preizkusov ali kot del načrtovanja revizije ali zaključnih postopkov;
- pregled dogodkov po bilanci stanja – dogodki, kot so stečaji največjih kupcev, umik kreditne linije, pomemben padec trga, lahko nakazujejo ogroženost predpostavke delujočega podjetja;
- presoja izpolnjevanja in skladnosti kreditnih pogodb – kršitve kovenantov lahko prav tako nakazujejo na ogroženost predpostavke;
- pregled pisem odvetnikov – informacije o tožbah in pravnih postopkih, v katere je revidiranec vpleten, ter ocena verjetnosti in ocenjen izid lahko tudi nakazujejo na ogroženost predpostavke delujočega podjetja;
- pregled kupcev in dobaviteljev – prevelika odvisnost od enega kupca ali dobavitelja lahko negativno vpliva na poslovanje, še posebej če je kupec oziroma dobavitelj sam v finančnih težavah.

Zavedanje o predpostavki delujočega podjetja je za revizorja zelo pomembno. Kljub temu da podjetje kaže uspešno poslovanje, je lahko predpostavka delujočega podjetja ogrožena.

2.2 Postopki ocenjevanja tveganj in z njimi povezane dejavnosti

Pri izvajanju postopkov ocenjevanja tveganj, kot jih zahteva MSR 315 – 'Prepoznavanje in ocenjevanje tveganj pomembno napačne navedbe s pomočjo poznavanja organizacije in njenega okolja', mora revizor proučiti, ali obstajajo take okoliščine in dogodki, ki lahko vzbudijo bistven dvom v sposobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje tudi v prihodnosti. Revizor ugotavlja, ali je poslovodstvo pripravilo predhodno oceno sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje. Če je podjetje oceno pripravilo, se revizor o oceni pogovori s poslovodstvom družbe in oceni, ali je poslovodstvo prepoznalo okoliščine, ki bi lahko vzbudile dvom v sposobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje. Če so take okoliščine identificirane, mora poslovodstvo posredovati načrte, kako bodo te okoliščine in dejavniki obvladovani v prihodnosti. Če podjetje ocene ni pripravilo, se revizor s poslovodstvom pogovori o osnovi za nameravano uporabo predpostavke o delujočem podjetju in poizve, ali obstajajo okoliščine in dogodki, ki bi vzbudili dvom o predpostavki. Pri tem je seveda treba upoštevati tudi revizijske dokaze (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 8–9).

2.2.1 Ovrednotenje ocene poslovodstva

Pri ovrednotenju ocene poslovodstva, da nadaljuje kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti, mora revizor proučiti isto obdobje, kot ga je proučilo poslovodstvo. Če poslovodstvo pri pripravi ocene upošteva obdobje, krajše od enega leta od datuma računovodskih izkazov, kot je določeno v MSR 560 – 'Kasnejši dogodki', mora revizor zahtevati, da poslovodstvo ocenitveno obdobje podaljša na 12 mesecev od datuma računovodskih izkazov. Revizor mora pri ovrednotenju ocene proučiti, ali je poslovodstvo pri pripravi ocene upoštevalo vse ustrezne informacije, ki so znane revizorju na podlagi opravljenih revizijskih postopkov (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 8–9).

Prav tako mora revizor pri poslovodstvu poizvedeti, koliko pozna dogodke in okoliščine izven obdobja, za katero je pripravljena ocena poslovodstva, ki lahko vzbudijo dvom v sposobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 8–9).

Revizorjeva naloga ni popraviljanje pomanjkljivih analiz poslovodstva, vendar v nekaterih okoliščinah revizor kljub temu, da poslovodstvo ni izdelalo podrobne analize v podporo svoji oceni, lahko ugotovi, ali je uporaba poslovodske predpostavke o delujočem podjetju v danih okoliščinah ustrezna. Kadar je na primer organizacija v preteklosti poslovala z dobičkom in imela takojšen dostop do finančnih virov, lahko poslovodstvo pripravi oceno brez podrobne analize. V takem primeru utegne revizor ovrednotiti ustreznost ocene poslovodstva brez izvajanja postopkov podrobnejšega vrednotenja, če so revizorjevi drugi revizijski postopki zadostni, da lahko ugotovi, ali je uporaba poslovodske predpostavke o delujočem podjetju pri pripravi računovodskih izkazov v teh okoliščinah ustrezna (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 16).

Nekatere vrste naložb, kot so kotirajoči vrednostni papirji, komercialni zapisi, naložbe v *hedge* sklade in podobno, so lahko precej zapletene za vrednotenje. Posledično so težave, povezane z merjenjem poštene vrednosti in razkrivanjem v računovodskih izkazih, deležne precej pozornosti. Ko revizor proučuje ocene obračunov poštene vrednosti, mora upoštevati, v kolikšnem obsegu se obračuni poštene vrednosti nanašajo na razne postavke računovodskih izkazov, katere in kako zapletene tehnike so bile uporabljene pri obračunih ter kateri modeli ocenjevanja vrednosti. Zelo pomembna je presoja pomembnih predpostavk, ki jih lahko uporabijo tudi drugi specialisti, ki jih zaposli ali najame revidirana družba ali revizor. Preveriti mora razpoložljivost informacij in dokazov (predvsem morebitno pomanjkanje) ter njihovo zanesljivost. Na koncu pa so seveda pomembna razkritja v računovodskih izkazih (Sidorovich, 2009).

Pri revidiranju računovodskih ocen mora revizor upoštevati tudi izkušnje podjetja s pripravo ocen v preteklih obdobjih. Upoštevati mora tudi izkušnje, ki jih je pridobil v gospodarski panogi. Spremenjena dejstva, okoliščine ali postopki v podjetju utegnejo povzročiti, da dejavniki, ki se razlikujejo od tistih, obravnavanih v preteklosti, pomembno vplivajo na računovodsko oceno (Sidorovich, 2009).

MSRP-ji v primerjavi s SRS-ji zahtevajo več razkritj, povezanih s tveganji in negotovostjo podjetja, kar je bilo predstavljeno že v predhodnih poglavjih.

Revizor mora preveriti, ali so razkritja ustrezna.

2.2.2 Dodatni revizijski postopki

Če revizor tekom revizije identificira dogodke ali okoliščine, ki lahko vzbudijo bistven dvom v sposobnost organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, mora z dodatnimi revizijskimi postopki in ob upoštevanju olajševalnih dejavnikov pridobiti zadostne in ustrezne revizijske dokaze, da ugotovi, ali obstaja pomembna negotovost ali ne. MRS 570 navaja, da revizor opravi naslednje postopke (Slovenski inštitut za revizijo, 2009, str. 8–9):

- od poslovodstva zahteva, da pripravi oceno sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje (če tega še ni storilo);
- ovrednoti načrte poslovodstva za prihodnje ukrepanje v zvezi s poslovodsko oceno delujočega podjetja in oceni verjetnost, da bodo izidi teh načrtov izboljšali stanje, ter oceni, ali so načrti poslovodstva v danih okoliščinah izvedljivi;
- če je poslovodstvo pripravilo napoved denarnega toka in je analiza slednjega pomembna pri proučevanju prihodnjega izida dogodkov ali okoliščin pri ovrednotenju načrtov poslovodstva za prihodnje ukrepanje, je treba ovrednotiti zanesljivost osnovnih podatkov in ugotoviti, ali obstaja ustrezna podpora za predpostavke, na katerih je napoved zasnovana;

- zahteva pisne predstavitve posloводства glede njegovih načrtov za prihodnje ukrepanje in izvedljivosti teh načrtov;
- prouči, ali so po datumu ocene posloводства nastali dogodki, dodatni dogodki in okoliščine, ki bi lahko spremenili potek v prihodnosti.

Primer dogodka, ki ima pomemben vpliv na predpostavko delujočega podjetja in revizorjev odziv, je prodaja pomembnega osnovnega sredstva.

Če posloводство družbe planira prodajo pomembnega osnovnega sredstva, si revizor zastavi naslednja vprašanja:

- Kakšno tržno vrednost ima to sredstvo in kako prodajljivo je?
- Ali obstajajo kakšne omejitve prodaje tega osnovnega sredstva? Je sredstvo zastavljeno in uporabljeno kot zavarovanje?
- Kakšen vpliv bi prodaja imela na računovodske izkaze? Lahko zahteva pripravo računovodskih izkazov pred in po prodaji ter vplive na denarni tok podjetja kot celoto.

Če plani posloводства vključujejo finančno pomoč tretje stranke oziroma lastnika družbe in je taka pomoč potrebna (ključna pri ocenjevanju predpostavke delujočega podjetja), mora revizor pridobiti ustrezne in zadostne informacije in dokaze o namenu podporne družbe pri zagotavljanju finančne pomoči, vključno s pisnimi dokazi o namerah (podporno pismo ali pisno potrditev).

Če revizor od podporne družbe pridobi podporno pismo, lahko zahteva tudi pisno potrditev, skladno z MSR 505 – Zunanje potrditve, vezano na vsebino podpornega pisma. Taka potrditev se lahko zahteva v primeru, ko revizor na podlagi strokovne presoje zaključi, da je slednje potrebno za potrditev veljavnosti podpornega pisma, kot tudi pravilnosti in popolnosti povezanih pogojev in pravil (AICPA, 2017).

Namen podpornega pisma, pridobljenega od podporne družbe, je zagotoviti zadostne in primerne revizijske dokaze o nameri podporne družbe zagotoviti finančno podporo. Pismo podpore lahko vključuje dodatna materialna dejstva in okoliščine, primerne odločitvi, ali obstaja pomemben dvom v sposobnost delovanja podjetja kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti (AICPA, 2017).

Podporno pismo ali pisno potrditev mora revizor pridobiti do izdaje revizijskega poročila.

Revizor mora v povezavi s pismom podpore oziroma pisno potrditvijo preveriti revizijske dokaze o preteklih podporah, če so bile potrebne. Preveriti mora, ali je podpora družba sposobna pravočasno zagotoviti podporo. Prav tako mora pridobiti zadostne in ustrezne dokaze o sposobnosti podporne družbe zagotoviti potrebna finančna sredstva. Če revizor ne uspe pridobiti pisnih dokazil, to pomeni, da ni uspel pridobiti zadostnih in ustreznih revizijskih

dokazov o nameri po finančni pomoči revidirani družbi. Tako revizor zaključi, da plani posloводства, ki temeljijo na tovrstni podpori, ne zmanjšujejo dvoma o sposobnosti podjetja delovati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti (AICPA, 2017).

Lahko se zgodi, da revizor še pred pregledom planov poslovanja, ki jih pripravi posloводство, ugotovi, da obstaja dvom v sposobnost organizacije delovati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti – v tem primeru mora od posloводства zahtevati opisne plane posloводства, ki so narejeni z namenom reševanja podjetja. Pri tem morata biti jasna tudi verjetnost uresničitve teh planov in časovni okvir, v katerem bodo plani doseženi. Prav tako mora posloводство v izkazih ogroženost predpostavke ustrezno razkriti ter zagotoviti zadostne in ustrezne informacije deležnikom (AICPA, 2017).

Naj na tem mestu poudarim še to: četudi ima revizor pridobljene vse potrebne in ustrezne informacije ter dokumentacijo v trenutku presojanja sposobnosti podjetja delovati kot delujoče v bližnji prihodnosti, lahko predpostavka v bližnji prihodnosti ne zdrži. Revizor ne more predvideti vseh prihodnjih dogodkov in razmer, ki vplivajo na podjetje. Tako revizorjevega poročila ne moremo jemati kot garancijo, da bo podjetje delovalo kot delujoče v bližnji prihodnosti.

2.2.3 Vključitev in vloga veščaka

Veščak je oseba ali podjetje s posebnimi veščinami, znanjem in izkušnjami na nekem področju, ki ni računovodenje ne revidiranje (Slovenski inštitut za revidiranje, 2009).

Pri spoznavanju podjetja in njegovega poslovanja ter opravljanju revizijskih postopkov – določitev tveganj – lahko revizor ugotovi, da potrebuje dodatne revizijske dokaze v obliki mnenj, poročil, stališč. V tem primeru se obrne na veščaka. Po drugi strani lahko tudi posloводство uporabi veščaka.

Veščaka tako revizorji kot tudi posloводство uporabijo:

- če načrti uprave za poslovanje v naslednjih letih temeljijo na visoki stopnji rasti, se mora revizor prepričati, ali so te napovedi realne. Vključitev veščaka – cenilca podjetij – pri presoji uporabljenih predpostavk rasti je nujna. Vključitev je potrebna, če so načrti uprave narejeni v podjetju in jih ni preveril ali potrdil neodvisni strokovnjak (Mahnič, 2009, str. 104);
- če ima družba v izkazih izkazane postavke, merjene po pošteni vrednosti, nekatere vrste sredstev, kot so: zemljišča, nepremičnine, umetniška dela in podobno, omenjeno pa seveda pomembno vpliva na računovodske izkaze. V tem primeru mora veščak oceniti njihove vrednosti;
- če ima družba pomembne naložbe v druga podjetja, izvedene finančne instrumente in podobno. Vrednosti naložb so lahko pomembne in bistveno vplivajo na same izkaze in

finančno stanje podjetja ter njegove denarne tokove. V takem primeru je vključitev veščaka – cenilca podjetij – nujna;

- če družba potrebuje aktuarske izračune obveznosti v povezavi z zavarovalniškimi pogodbami, rezervacijami za jubilejne nagrade in odpravnine, rezervacije, vezane na okolje (povrnitev v prvotna stanja).

Vsakega veščaka, čigar delo revizor uporabi za potrebe pridobivanja revizijskih dokazov, je treba preveriti, in sicer njegovo sposobnost in nepristranskost.

2.2.3.1 Veščak posloводства

Če revizor kot revizijski dokaz uporabi informacije veščaka posloводства, mora skladno z revizijskim standardom MSR 500, če je to potrebno (glede na bistvenost dela), opraviti naslednje postopke (Slovenski inštitut za revidiranje, 2009):

- ovrednotiti usposobljenost, zmožnosti in nepristranskost veščaka (ali je veščak dovolj usposobljen za svoje delo in ali je dovolj strokoven, kar se preveri prek veščakovih licenc in članarin v strokovnih organizacijah, izkušenj in ugleda);
- pridobiti poznavanje dela veščaka;
- ovrednotiti primernost dela veščaka kot revizijskega dokaza pri ustrezni uradni trditvi.

Če je veščak zaposlen pri revidirancu oziroma je na kakšen drugače način povezan z revidirancem, je tveganje nepristranskosti višje, kot če gre za zunanjega veščaka. V tem primeru mora revizor ugotoviti, ali je nepristranskost ogrožena. Če/kadar obstaja dvom o nepristranskosti, lahko revizor opravi dodatne revizijske postopke na tem področju ali pa uporabi svojega veščaka.

Revizor mora preveriti, ali so informacije, ki jih pripravi posloводство, dovolj zanesljive za revizorjeve namene. Preveriti je treba, ali so informacije popolne in točne. Prav tako mora ovrednotiti, ali so informacije dovolj natančne in podrobne za revizorjeve namene (Slovenski inštitut za revidiranje, 2009).

V primeru neskladnosti dokazov ali dvoma v zanesljivost mora revizor določiti, kakšne dopolnitve in prilagoditve so potrebne za razrešitev zadeve, in proučiti morebitne učinke zadeve na druge vidike revizije (Slovenski inštitut za revidiranje, 2009).

Revizor se na delo cenilca samo opre, presojo predpostavke delujočega podjetja pa mora opraviti sam.

Kadar je posloводство uporabilo veščaka posloводства pri pripravi računovodskih izkazov, se lahko revizor odloči, ali bo uporabil njegovo delo ali bo uporabil svojega veščaka.

Dejavniki, ki vplivajo na odločitev (Slovenski inštitut za revidiranje, 2009):

- vrsta, področje in cilji dela veščaka poslovodstva;
- ali je veščak poslovodstva zaposlen v organizaciji ali pa je oseba, ki jo je organizacija najela za ustrezne storitve;
- obseg, do katerega lahko poslovodstvo izvaja nadzor nad delom ali vpliva na delo veščaka poslovodstva;
- usposobljenost in zmožnosti veščaka poslovodstva;
- ali je veščak poslovodstva zavezan strokovnim standardom kakovosti ali drugim poklicnim ali panožnim zahtevam; morebitne kontrole glede dela veščaka poslovodstva v organizaciji.

Tako kot je treba preveriti veščaka, ki ga uporabi poslovodstvo, je treba preveriti tudi revizorjevega veščaka. Prav tako je treba preveriti uporabljene informacije in na koncu ovrednotiti njegovo delo, kar sem opisala v prejšnjem poglavju.

V samem poročilu, ki vsebuje prilagojeno mnenje, se revizor ne sklicuje na delo svojega veščaka, razen če to zahteva zakon ali predpis. Če zakon ali predpis zahteva tako sklicevanje, se v revizorjevem poročilu doda, da sklicevanje ne zmanjšuje revizorjeve odgovornosti za lastno mnenje (Slovenski inštitut za revidiranje, 2009).

Enako velja, če je tako sklicevanje pomembno zaradi razumevanja prilagoditve mnenja.

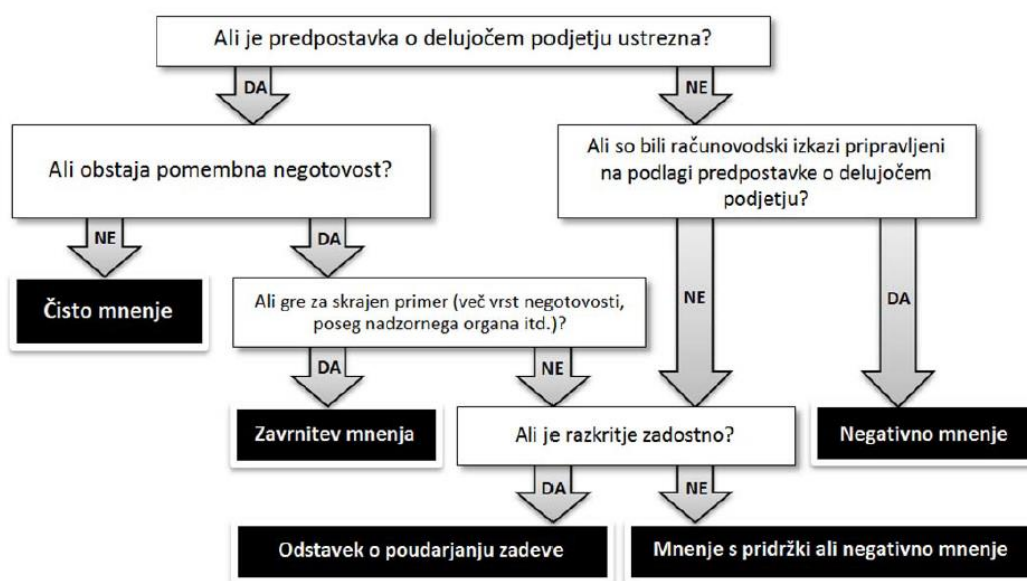
2.3 Revizorjevo mnenje

MRS 570.31 navaja, da pomembna negotovost obstaja, kadar je njen možni vpliv tolikšen, da je po revizorjevi presoji treba jasno razkriti naravo in posledico negotovosti, da predstavitev računovodskih izkazov ne bi bila zavajajoča (Slovenski inštitut za revidiranje, 2009).

Ko revizor na podlagi izvedenih revizijskih postopkov ugotovi, ali je predpostavka o delujočem podjetju ustrezna in ali so vse negotovosti o delujočem podjetju ustrezno razkrite, če obstajajo, se odloči, kakšno mnenje je treba izdati.

Spodnja slika razlaga možnosti.

Slika 3: Poenostavljeni napotki za odločitev v zvezi z obliko mnenja

Vir: Y. Sidorovich, Poročanje v zvezi s predpostavko o delujočem podjetju in revizijski vidiki v trenutnem gospodarskem okolju, 2009, str. 64

2.3.1 Predpostavka delujočega podjetja je ustrezna, a obstaja precejšnja negotovost

Če po proučitvi vseh ugotovljenih okoliščin, dogodkov in načrtov posloводства revizor sklene, da obstaja precejšen dvom o sposobnosti podjetja, da v prihodnosti nadaljuje kot delujoče podjetje, mora revizijsko poročilo vsebovati vsaj odstavek o poudarjeni zadevi oziroma pojasnjevalni odstavek. Odstavek o poudarjanju zadeve (angl. *emphasis of matter paragraph*) revizor vključi v svoje poročilo, kadar se pojavi neobičajno stanje, ki je po njegovem bistvenega pomena in ga je treba razkriti, da se uporabnikom računovodskih izkazov omogoči boljše razumevanje. Pojasnjevalni odstavek oziroma odstavek o poudarjanju zadeve ne vpliva na samo mnenje o računovodskih izkazih, ki ga izda revizor (Evropska komisija, 2010, str. 7). Pojasnjevalni odstavek mora jasno podati zadeve, ki posamično ali skupaj povzročajo dvom (Sidorovich, 2009, str. 65).

Če so v računovodskih izkazih podana ustrezna razkritja, revizor izda mnenje brez pridržkov, vendar poročilo vsebuje odstavek o poudarjenih zadevah, ki osvetljuje obstoj pomembne negotovosti v zvezi dogodkom ali okoliščino, ki utegne povzročiti precejšen dvom o sposobnosti organizacije nadaljevati s poslovanjem kot delujoče podjetje. S tem usmerja pozornost na pojasnila k računovodskim izkazom, ki razkrivajo zgoraj predstavljene zadeve (Sidorovich, 2009, str. 65).

Zgled odstavka o poudarjenih zadevah (MSR 570.33):

»Ne da bi izrazili mnenje s pridržki, opozarjamo na pojasnilo X v računovodskih izkazih, ki kaže, da je imela gospodarska družba v letu, končanem 31. decembra 20x1, čisto izgubo v

višini ZZZ in da so tega dne kratkoročni dolgovi gospodarske družbe presegli celoto njenih sredstev za ZZZ. Te okoliščine skupaj z drugimi zahtevami, predstavljenimi v pojasnilu X, nakazujejo pomembno negotovost, ki utegne povzročiti precejšen dvom o sposobnosti gospodarske družbe nadaljevati kot delujoče podjetje.«

Ameriški revizijski standardi so bolj informativni (Sidorovich, 2009, str. 65).

»Priloženi računovodski izkazi so pripravljene ob predpostavki, da bo gospodarska družba nadaljevala kot delujoče podjetje. Kot je navedeno v pojasnilu X k računovodskim izkazom, ponavljajoča se izguba gospodarske družbe iz poslovanja in nezadostnost delniškega kapitala povzročata precejšen dvom o sposobnosti gospodarske družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje. V pojasnilu X k računovodskim izkazom so obravnavani tudi načrti posloводства v zvezi s temi zadevami. Računovodski izkazi ne vsebujejo nobenih popravkov, ki bi utegnili biti posledica te negotovosti.«

Sidorovich (2009) navaja, da je v Sloveniji moč opaziti obrazložitve načrtov posloводства v revizijskem poročilu. Slednje utegne neustrezno zmanjševati pomen obrazložitve negotovosti ali uporabnike računovodskih izkazov pripeljati do neustreznega zaključka, da v zvezi s temi načrti obstaja določena stopnja zagotovil. Ravno zaradi tega revizijska poročila ne bi smela vsebovati natančnejših informacij o načrtih posloводства.

Če po proučitvi vseh ugotovljenih okoliščin, dogodkov in načrtov posloводства revizor sklene, da razkritja glede delujočega podjetja niso zadostna, da bi izpolnila zahteve računovodskih standardov, vključno z zahtevo, da morajo računovodski izkazi podajati resničen in pošten prikaz stanja, mora revizor izraziti mnenje s pridržki ali negativno mnenje, kar je ustrezno. V poročilu pa je treba izrecno navesti dejstvo, da obstaja pomembna negotovost, ki utegne povzročiti precejšen dvom o sposobnosti organizacije nadaljevati s poslovanjem kot delujoče podjetje (Sidorovich, 2009, str. 66).

Zgledi odstavkov, če je izraženo mnenje s pridržki (MSR 570.34):

»Sporazumi o financiranju gospodarske družbe potečejo in preostale zneske je treba poravnati 19. marca 20X1. Gospodarska družba ni bila zmožna reprogramirati posojil in zagotoviti nadomestnega financiranja. Ta položaj nakazuje pomembno negotovost, ki utegne povzročiti precejšen dvom o njeni sposobnosti nadaljevati kot delujoče podjetje. Zato utegne biti v normalnem poslovanju nesposobna udenariti svoja sredstva in poravnati svoje dolgove. Računovodski izkazi (in pojasnila k njim) tega dejstva ne razkrivajo.

Če ne upoštevamo opustitve v prejšnjem odstavku omenjenih informacij, so po našem mnenju računovodski izkazi resničen in pošten prikaz (ali v vseh pomembnih pogledih pošten predstavitev) finančnega stanja gospodarske družbe 31. decembra 20X0 ter njenega poslovnega in finančnega izida v tedaj končanem poslovnem letu v skladu z [...].«

Zgledi odstavkov, če je izraženo negativno mnenje (MSR 570.34):

»Sporazumi o financiranju gospodarske družbe so potekli in preostali znesek je treba poravnati 31. decembra 20X0. Gospodarska družba ni bila zmožna reprogramirati posojila in zagotoviti nadomestnega financiranja ter razmišlja o objavi stečaja. Ti dogodki nakazujejo pomembno negotovost, ki utegne povzročiti precejšen dvom o njeni sposobnosti nadaljevati kot delujoče podjetje, zato utegne biti v normalnem poslovanju nesposobna udenariti svoja sredstva in poravnati svoje dolgove. Računovodski izkazi (in pojasnila k njim) tega dejstva ne razkrivajo.

Zaradi opustitve v prejšnjem odstavku omenjenih informacij po našem mnenju računovodski izkazi niso resničen in pošten prikaz (ali pošten predstavitev) finančnega stanja gospodarske družbe 31. decembra 20X0 ter njenega poslovnega in finančnega izida v tedaj končanem letu v skladu z [...] (in niso v skladu z [...]).«

Če obstajajo razmere z več negotovostmi, ki pomembno vplivajo na računovodske izkaze, se lahko revizor odloči, da je primerneje zavrniti mnenje kot pa dodati odstavek o poudarjenih zadevah. Slednje je primerno v razmerah, ko obstaja velika verjetnost, da bo v nekaj mesecih po datumu revizijskega mnenja prišlo do prenehanja poslovanja organizacije (bližina neprostovoljne likvidacije ali prisilna poravnava itd.). Zavrnitev mnenja je primerna tudi v primeru, ko poslovodstvo ne želi oceniti sposobnosti organizacije nadaljevati kot delujoče podjetje ali podaljšati obdobja te ocene (Sidorovich, 2009, str. 67).

Zavrnitev mnenja pa ni nadomestilo za ustrezna razkritja v računovodskih izkazih. Opustitev ustreznih razkritij, povezanih z negotovostjo glede sposobnosti organizacije delovati kot delujoče podjetje, bi pomenila odmik od MSRP oziroma SRS (odvisno, po katerih standardih se izkazi sestavljajo). V tem primeru je v revizijsko poročilo treba vključiti izjavo, v kateri so opuščena razkritja opisana. Če taka razkritja niso zadostna, je treba izdati mnenje s pridržki zaradi odmika od MSRP oziroma SRS (Sidorovich, 2009, str. 67).

Zgled tega, ko je prišlo do opustitve razkritja neskladnosti z določili kreditnih pogodb in načrtov poslovodstva v zvezi z negotovostjo glede sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje (Sidorovich, 2009, str. 67):

»Računovodski izkazi ne razkrivajo, da gospodarska družba ne izpolnjuje večjega števila določil pogodbe o terminskem posojilu. Ker upnik ni pripravljen odstopiti od teh določil, ki se nanašajo na leto, končano 31. decembra 20X5, je preostali znesek terminskega posojila (x.xxx.xxx eur) 31. decembra 20X5 razvrščen med kratkoročne obveznosti. Sposobnost gospodarske družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje, je odvisna od njene sposobnosti, da ustvari zadosten denarni tok za pravočasno izpolnitev obveznosti, da izpolni pogoje in obveze iz finančnih pogodb, da po potrebi zagotovi zadostne vire za financiranje ali refinanciranje in da navsezadnje dobro posluje. Poslovodstvo v računovodskih izkazih tudi ni razkrilo svojih načrtov glede zgornjih zadev. Po našem mnenju je treba v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela EU, v računovodskih izkazih razkriti, da gospodarska družba ne izpolnjuje določil pogodbe o terminskem posojilu, in načrte poslovodstva, da bo gospodarska družba nadaljevala kot delujoče podjetje.

Priloženi računovodski izkazi so pripravljani ob predpostavki, da bo gospodarska družba nadaljevala kot delujoče podjetje. Gospodarska družba beleži ponavljajočo se izgubo iz poslovanja, dne 31. decembra 20X5 in 20X4 pa je imela negativen obratni kapital in nezadosten delniški kapital. Kot je navedeno v prejšnjem odstavku, gospodarska družba tudi ne izpolnjuje večjega števila določil pogodbe o terminskem posojilu. Te zadeve povzročajo precejšen dvom glede njene sposobnosti, da nadaljuje kot delujoče podjetje. Računovodski izkazi ne vsebujejo nobenih popravkov, ki bi utegnili biti posledica teh negotovosti.

Zaradi možnih pomembnih učinkov negotovosti iz prejšnjega odstavka ne moremo izraziti in ne izražamo mnenja o računovodskih izkazih za leto 20X5.«

Zavrnitev mnenj ni nadomestilo za ustrezna razkritja v računovodskih izkazih. Opustitev potrebnih razkritij, povezanih z negotovostjo sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti, bi zaradi nezadostnih razkritij pomenila odmik od MSRP/SRS. Če ustrezna razkritja manjkajo, je treba v revizijsko poročilo vključiti izjavo, v kateri so opisna vsa opuščena razkritja. Če razkritja niso zadostna, je treba v skladu z zgornjo ponazoritvijo izdati mnenje s pridržki zaradi odmika od MSRP/SRS (Sidorovich, 2009, str. 67).

2.3.2 Predpostavka delujočega podjetja ni ustrezna

Če revizor sklene, da organizacija ne bo mogla nadaljevati kot delujoče podjetje, računovodski izkazi pa so bili pripravljani ob predpostavki o delujočem podjetju, mora izraziti negativno mnenje ne glede na to, ali so bila opravljena zahtevana razkritja (Sidorovich, 2009, str. 68).

Kadar poslovodstvo sklene, da predpostavka o delujočem podjetju, uporabljena pri pripravi računovodskih izkazov, ni ustrezna, je treba izkaze pripraviti na nadomestni veljavni osnovi. Če revizor na podlagi dodatno izvedenih revizijskih postopkov in dodatnih informacij zaključi, da je nadomestna osnova primerna, lahko izda pozitivno mnenje. Če so razkritja ustrezna, je treba v revizorjevo mnenje vključiti odstavek o poudarjeni zadevi, ki uporabnika opozori na to osnovo (Sidorovich, 2009, str. 68). Okoliščine, ki vplivajo na revizijsko mnenje, so povzete v Tabeli 2.

Tabela 2: Vpliv različnih okoliščin na revizorjevo poročilo

Revizorjevo poročilo	Okoliščine
	Revizor se strinja z oceno posloводства
Čisto	Priprava računovodskih izkazov na podlagi predpostavke o delujočem podjetju je ustrezna, razkritja v zvezi s predpostavko o delujočem podjetju in likvidnostjo so zadostna, prav tako pa ni pomembnih negotovosti, ki bi utegnile povzročiti precejšen dvom o sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje.
Prilagojeno z vključitvijo odstavka o poudarjanju zadeve	Priprava računovodskih izkazov na podlagi predpostavke o delujočem podjetju je ustrezna, vendar obstajajo pomembne negotovosti, ki povzročajo precejšen dvom o sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, a so ustrezno opisane v računovodskih izkazih, ki jasno navajajo obstoj pomembne negotovosti.
	Revizor se ne strinja s posloводstvom
Mnenje s pridržki	Priprava računovodskih izkazov na podlagi predpostavke o delujočem podjetju je ustrezna, vendar obstajajo pomembne negotovosti, ki povzročajo precejšen dvom o sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, a niso ustrezno opisane v računovodskih izkazih. Poročilo mora izrecno omenjati, da obstaja pomembna negotovost.
Negativno mnenje	Računovodski izkazi so pripravljeni na podlagi predpostavke o delujočem podjetju, vendar revizor sklene, da je uporaba te predpostavke neustrezna.
Zavrnitev mnenja	Razmere z več negotovostmi ali nepripravljenost posloводства, da oceni sposobnost organizacije kot delujoče podjetje ali podaljša obdobje te ocene. Obstaja verjetnost, da bo v nekaj mesecih po datumu revizijskega poročila prišlo do posega nadzornega organa, ali pa je prenehanje organizacije zelo blizu. Nepripravljenost posloводства, da bodisi oceni sposobnost organizacije nadaljevati kot delujoče podjetje bodisi podaljša obdobje te ocene, povzroči, da revizor ne more oblikovati mnenja o tem, ali računovodski izkazi podajajo resničen in pošten prikaz stanja, ker je zaradi neustrezne poslovodske obravnave predpostavke o delujočem podjetju področje revizije omejeno.

Vir: Y. Sidorovich, Poročanje v zvezi s predpostavko o delujočem podjetju in revizijski vidiki v trenutnem gospodarskem okolju, 2009, str. 68–69

Če je v preteklem obdobju obstajal pomemben dvom o sposobnosti organizacije delovati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti, v tekočem obdobju pa tega dvoma ni, se v revizorjevem mnenju to ne odraža.

2.3.3 Ponovna izdaja mnenja – izločitev odstavka o poudarjenih zadevah iz mnenja

Po izdaji revizijskega poročila, ki vključuje odstavek o poudarjanju zadeve v zvezi z negotovostjo o delujočem podjetju v bližnji prihodnosti, se tak odstavek dodaja, dokler ni več precejšnega dvoma o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti, in dokler se ne revidirajo računovodski izkazi za naslednje obdobje (Sidorovich, 2009, str. 71).

Posloводство lahko od revizorja zahteva, da ponovno izda revizijsko poročilo in pri tem izloči poudarke o dvomu o sposobnosti organizacije delovati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti. Revizorju ni treba ponovno izdati svojega poročila. Če se odloči, da bo poročilo ponovno izdal, pa mora storiti naslednje (AICPA 2017):

- opraviti revizijske postopke, povezane z dogodki ali transakcijami, na podlagi katerih je bila podana zahteva po ponovni izdaji revizorjevega poročila;

- opraviti postopke, navedene v MRS 560 – Dogodki po bilanci stanja in naknadno ugotovljena dejstva na ali blizu datuma ponovne izdaje, vključno s postopki ocenjevanja ustreznosti predlaganih razkritij planov posloводства, ki omilijo pogoje ali dogodke, ki so vzbudili pomemben dvom v sposobnost podjetja delovati kot delujoče v bližnji prihodnosti;
- ponoviti postopke, opisane v poglavjih 2.3.2 in 2.2.3, oziroma presoditi, ali so ustrezni ali ne;
- upoštevati posledice za revizijsko poročilo, skladno z MSR 560.

Sidorovich (2009, str. 71) navaja, da revizorji v praksi take posle odklonijo. Če je na datum računovodskih izkazov za prejšnje obdobje, ki so predstavljeni na primerjalni osnovi, obstajal precejšen dvom o sposobnosti podjetja delovati kot delujoče v bližnji prihodnosti, in v obdobju, ki je revidirano (trenutno obdobje), ta dvom več ne obstaja, odstavek o poudarjenih zadevah, vključenega v revizijsko poročilo o računovodskih izkazih za preteklo obdobje, revizor ne sme vključiti, ko bi dopolnili revizijsko poročilo o primerjalnih računovodskih izkazih. V dopolnjenem revizijskem poročilu revizor ne sme omeniti odprave negotovosti o delujočem podjetju, razen v primeru, ko je zaradi takšne negotovosti zavrnil mnenje.

Če podjetje zahteva ponovno izdajo revizijskega mnenja, hkrati pa se revizor seznanil s poznejšim dogodkom, zaradi katerega meni, da obstaja precejšen dvom o sposobnosti podjetja delovati kot delujoče v bližnji prihodnosti, lahko revizor revizijsko poročilo dopolni na tak način, da doda odstavek o poudarjanju zadeve, kot je navedeno zgoraj, na revizijskem poročilu pa navede dva datuma (Sidorovich, 2009, str. 71).

Če revizor na podlagi revizijskih postopkov naslednjega obdobja ugotovi, da se je negotovost o delujočem podjetju, zaradi katere je revizor zavrnil mnenje, zmanjšala do te mere, da lahko revizor izrazi mnenje o računovodskih izkazih za prejšnje obdobje, je treba v revizijsko poročilo vključiti odstavek, v katerem so navedeni vsi vsebinski razlogi za drugačno mnenje. V omenjenem odstavku mora revizor razkriti datum predhodnega revizijskega poročila, predhodno izraženo zavrnitev in okoliščine ali dogodke, zaradi katerih revizor izdaja drugačno mnenje, in izjavo, da se dopolnjeno revizijsko mnenje o računovodskih izkazih razlikuje od predhodno izražene mnenja. Spodnji zgled revizorjevega poročila ponazarja, kako lahko revizor dopolni revizijsko poročilo in umakne zavrnitev o računovodskih izkazih za prejšnje obdobje, vendar še vedno vključi odstavek o poudarjanju zadeve v zvezi s sposobnostjo podjetja delovati kot delujoče v bližnji prihodnosti. V zgledu je predpostavljeno, da je bil zbran dodaten kapital, ki podjetju omogoča, da nadaljuje s poslovanjem za več kot nekaj mesecev, kljub temu pa se poslovanje ni izboljšalo do te mere, da bi bilo mogoče odpraviti precejšen dvom v sposobnost podjetja delovati kot delujoče v bližnji prihodnosti (na primer še vedno prihaja so izgub) (Sidorovich, 2009, str. 71).

»V svojem poročilu z dne 1. marca 20X5 nismo izrazili mnenja o finančnem stanju gospodarske družbe in o njenem poslovnem izidu ali denarnih tokovih za leto, končano 31. 12.

20X4, zaradi ponavljajočih se izgub, nezadostnega delniškega kapitala in nezadostnih sredstev, da bi lahko gospodarska družba nadaljevala kot delujoče podjetje. Kot je navedeno v pojasnilu X k računovodskim izkazom, je gospodarska družba v letu 20X5 od večjega delničarja prejela dodaten kapital v višini XX.000.000 EUR. Zato se naše sedanje mnenje o računovodskih izkazih za leto 20X4, kot je izraženo v tem dokumentu, razlikuje od predhodnega poročila o računovodskih izkazih za leto 20X4.

Po našem mnenju so takšni računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih poštena predstavitev finančnega položaja stanja gospodarske družbe na dan 31. decembra 20X5 in 20X4 ter njenega finančnega izida in denarnih tokov za tedaj končani leti v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi, kot jih je sprejela Evropska unija.

Priloženi računovodski izkazi so pripravljani ob predpostavki, da bo gospodarska družba nadaljevala kot delujoče podjetje. Kot je navedeno v pojasnilu X k računovodskim izkazom, ponavljajoča se izguba gospodarske družbe iz poslovanja, negativni denarni tokovi in nezadostnost delniškega kapitala povzročajo precejšen dvom o sposobnosti gospodarske družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje. V pojasnilu X so opisani tudi načrti poslovanja v zvezi s temi zadevami. Računovodski izkazi ne vsebujejo nobenih popravkov, ki bi utegnili biti posledica te negotovosti.«

2.3.4 Zamuda pri izdaji mnenja

Če se pričakuje pomembna zamuda pri izdaji računovodskih izkazov s strani poslovanja, mora revizor raziskati vzroke za to zamudo. Če revizor ugotovi, da je eden izmed vzrokov za zamudo povezan z ocenjevanjem obstoja pomembnega dvoma o sposobnosti podjetja delovati kot delujoče podjetje, mora revizor opraviti postopke, opisane v poglavju 2.3.2. Poleg tega mora oceniti vplive na revizorjev zaključek o obstoju dvoma o sposobnosti podjetja delovati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti (AICPA, 2017).

2.4 Problematika uporabe predpostavke delujočega podjetja v ločenih in skupinskih računovodskih izkazih

Če obstaja precejšen dvom o sposobnosti enega ali več podjetij v skupini, da nadaljujejo kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti, načrti poslovanja pa ne omilijo revizorjevega prvotnega sklepa glede takšnega dvoma, mora revizor proučiti, kako pomemben je vpliv računovodskih izkazov take družbe v skupini na skupinske računovodske izkaze. Če revizor ugotovi, da še vedno obstaja precejšen dvom o enem ali več podjetjih v skupini, vključenih v skupinske računovodske izkaze, da v bližnji prihodnosti nadaljujejo kot delujoče podjetje, in takšen dvom pomembno vpliva na skupinske računovodske izkaze, mora revizijsko poročilo o skupinskih računovodskih izkazih vključevati odstavek o poudarjanju zadeve z jasno podanimi zadevami, ki posamično ali skupaj povzročajo dvom v sposobnost skupine nadaljevati kot delujoče podjetje. Ker revizor poroča o skupinskih računovodskih izkazih, besedila tega odstavka ne bi smeli oblikovati na način, ki bi dokazoval, da se negotovost glede sposobnosti

nadaljevati kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti nanaša samo na določene družbe v skupini. V pojasnilih k skupinskim računovodskim izkazom mora biti obrazložen plan posloводства, ki lahko vključuje tudi načrte skupine (Sidorovich, 2009, str. 70).

Poleg poročanja o skupinskih računovodskih izkazih lahko revizijski posel vključuje tudi ločeno poročanje o računovodskih izkazih odvisnega podjetja. Revizor mora v tem primeru proučiti, ali obstaja precejšen dvom o sposobnosti odvisne družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti, v primerjavi z računovodskimi izkazi družbe, o kateri poročajo. Če obstaja precejšen dvom o sposobnosti konsolidirane skupine, da nadaljuje kot delujoče podjetje v bližnji prihodnosti, mora revizor proučiti, kakšen je učinek na ločene računovodske izkaze odvisnega podjetja, o katerih poroča. Razlogi za revizorjev precejšen dvom glede skupinskih računovodskih izkazov navadno vplivajo na finančno stanje odvisne družbe, razen če je odvisna družba finančno neodvisna od konsolidirane skupine ali matične družbe, na katero se nanaša negotovost predpostavke delujočega podjetja. Zato je treba upoštevati, kako ustrezno je v računovodskih izkazih odvisne družbe razkrito finančno stanje matične družbe in drugih povezanih podjetij v skupini (Sidorovich, 2009, str. 70).

3 RAZISKAVA O REVIDIRANJU PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA

V drugem delu magistrskega dela se bom osredotočila na praktični vidik. Najprej sem predstavila tako imenovani teoretični del, torej predpisane standarde in veljavno zakonodajo. Postavljajo se vprašanja, ali so računovodski standardi dovolj specifični in zahtevajo dovolj razkritij, vezanih na predpostavko delujočega podjetja? Ali pripravljavci računovodskih izkazov upoštevajo vse obveze? Ali revizijski standardi zahtevajo dovolj od revizorjev? Ali je slovenska zakonodaja dovolj ostra na tem področju in od pripravljavcev zahteva jasna razkritja, vezana na predpostavko delujočega podjetja, še posebej če je ta ogrožena? Na ta vprašanja sem poskušala dobiti odgovore od pooblaščenih revizorjev, zaposlenih v revizijskih družbah.

3.1 O raziskavi

V empiričnem delu magistrske naloge sem uporabila kvalitativno raziskovalno metodo. Podatke sem zbrala s polstrukturiranimi intervjuji, s katerimi sem pridobila podatke o mnenjih, stališčih in izkušnjah pooblaščenih revizorjev, vezane na temo predpostavke delujočega podjetja.

Cilj, ki sem ga zasledovala skozi celotno raziskavo, je dobiti odgovore na zgoraj zastavljena vprašanja.

3.2 Opis vprašalnika

Za potrebe raziskave sem razvila 9 vprašanj.

Vprašalnik je razdeljen na 4 vsebinske dele. Prvi del se nanaša na računovodske standarde. Želela sem izvedeti, ali je po mnenju revizorjev računovodska stroka dovolj pozorna na težave, povezane s tveganjem delujočega podjetja, ter ali so zahteve v mednarodnih in slovenskih računovodskih standardih dovolj jasne in od pripravljavcev računovodskih izkazov in pripadajočih razkritij zahtevajo dovolj informacij, ki jih revizorji potrebujejo za izdajo revizijskega mnenja. Zanimalo me je tudi, kakšne spremembe na tem področju predlagajo pooblaščenih revizorji.

Drugi del je namenjen ZFPPIPP. Želela sem izvedeti, ali je po mnenju pooblaščenih revizorjev zakonodaja dovolj jasna in ustrezna ter kakšne morebitne spremembe predlagajo.

Tretji del se navezuje na pripravo letnega poročila, v katerem je v ospredju predpostavka delujočega podjetja. Zanimalo me je, ali družbe pri pripravi letnih poročil dovolj razkrivajo tveganja, vezana na predpostavko delujočega podjetja. Kako je s tem v zadnjih letih? Če predpostavka delujočega podjetja ne zdrži, ali družbe ustrezno pripravljajo izkaze in pripadajoča razkritja? Prav tako me je zanimalo, ali in kakšne spremembe, vezane na predpostavko delujočega podjetja, bi v samih računovodskih standardih predlagali revizorji.

Četrty, zadnji, del pa se nanaša na veščake. Zanimalo me je, ali imajo družbe vpliv na delo veščakov in kako lahko vplivajo nanje.

3.3 Rezultati raziskave

Intervjuji so bili opravljeni z osmimi pooblaščenimi revizorji. Njihovi odgovori se niso bistveno razlikovali med sabo. Spodaj jih povzemam.

1. Nekateri okviri računovodskega poročanja vsebujejo izrecno zahtevo, da poslovodstvo pripravi posebno oceno sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje, ter standarde glede zadev, ki jih je treba upoštevati, in razkritij, ki so potrebna v povezavi z delujočim podjetjem.

a) Ali je po vašem mnenju računovodska stroka dovolj pozorna na težave, povezane s tveganjem delujočega podjetja? Ali so zahteve v računovodskih standardih (slovenskih in mednarodnih) po razkritjih dovolj jasne in zahtevajo od pripravljavcev računovodskih izkazov in pripadajočih razkritij dovolj potrebnih informacij, ki jih revizorji potrebujete pri svojih odločitvah?

Sogovorniki se strinjajo, da so računovodje in poslovodstva premalo pozorni na predpostavko delujočega podjetja. SRS in MSRP navajajo, kaj je treba upoštevati glede predpostavke delujočega podjetja. Dva izmed sogovornikov sta poudarila, da standardi, če predpostavka delujočega podjetja ne zdrži, navajajo premalo zahtev oziroma so te premalo jasne. Tako veliko računovodij, finančnikov in poslovodstev temu posveti premalo pozornosti. Nemalokrat so ravno revizorji tisti, ki opozorijo, da obstajajo indikatorji, ki nakazujejo na morebitne težave s predpostavko delujočega podjetja (preseganje kratkoročnih obveznosti nad kratkoročnimi

sredstvi, kršenje pogodbenih zavez, negativni trendi na trgu in pri poslovanju itd.) Sogovorniki poudarjajo, da se nemalokrat zgodi, da se poslovodstva šele po opozorilu revizorjev začnejo malce bolj ukvarjati s samo predpostavko delujočega podjetja.

Če je predpostavka delujočega podjetja ogrožena, je treba temu primerno pripraviti računovodske izkaze in pripadajoča razkritja. Štirje sogovorniki odgovarjajo, da so razkritja v teh primerih v letnih poročilih in računovodskih izkazih preskopa. Težav s poslovanjem podjetja ne želijo razkrivati in jih izpostavljati, kar pa otežuje delo revizorjev. Težje je pridobiti ustrezne revizijske dokaze, s katerimi se ovrednoti, ali je ocena predpostavke delujočega podjetja ustrezna. Sama razkritja v tem primeru niso dovolj. Revizor mora pridobiti še druge informacije.

Trije sogovorniki pa poudarjajo še vlogo revizorja. Tudi revizorji so vse premalo skeptični, ko pride do predpostavke delujočega podjetja. Velikokrat se znaki, ki nakazujejo na težave, spregledajo, na drugi strani pa se pridobi premalo revizijskih dokazov oziroma so ti neustrezni.

b) Kakšne spremembe bi morala računovodska stroka po vašem mnenju še sprejeti v povezavi z obravnavanjem in razkrivanjem tveganj delujočega podjetja?

Na tem področju si vsi sogovorniki želijo sprememb. Po mnenju enega izmed intervjuvancev bi morala celotna revizijska stroka doživeti reformacijo, ki bi kot prioriteto postavila kvaliteto revizorjevega dela, ki vključuje tudi njegovo skepso. To pa vključuje potrebo po dodatnem času za revizijo, posledično višjo, pošteno ceno in spoštovanje opravljenega dela tudi s strani strank. Revizor skuša biti zaradi tržne naravnosti všečen strankam, kar pa se odraža v slabši kvaliteti, revizorjeva skepsa, tudi v povezavi s predpostavko delujočega podjetja, pa je le še beseda v teoriji.

Na navedeno vprašanje trije sogovorniki odgovarjajo, da bi bila dodatna izobraževanja na to temo za samo stroko koristna. Pogrešajo organiziranje okroglih miz ali podobnih dogodkov, na katerih bi se lahko tako predstavniki podjetij kot tudi revizorjev in lastnikov ter regulatorji o teh problemih odkrito pogovorili. Razmisliti bi bilo treba o pripravi kakšnega vprašalnika – vzorec razkritij ali kontrolnik razkritij v zvezi s predpostavko delujočega podjetja.

Vsi sogovorniki se strinjajo, da spremembe slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov niso potrebne. Potrebna je njihova bolj dosledna uporaba. Računovodje ne bi smeli ignorirati zahtev standardov. Ne gre za to, kaj bi stroka morala sprejeti, gre za to, kakšen je strokovni nivo računovodstva v družbah in do kakšne mere se računovodje, predvsem pa poslovodstvo, zavedajo svoje odgovornosti v povezavi s pripravo računovodskih izkazov in pri tem uporabljenih predpostavk. Računovodja sam ne more presojati ustreznosti predpostavke, oceno mora dati poslovodstvo, računovodja pa mora vedeti, kaj je s to oceno treba narediti oziroma kakšne so posledice. Ena sogovornica poudarja problematiko kreativnega računovodstva v želji po prikazu »lejših izkazov«.

2. Leta 2008 je začel veljati nov ZFPPIPP. Zakon je postavil natančna merila nastanka insolventnosti, hkrati pa daje poslovodstvu, cenilcem in revizorjem njihove naloge in odgovornosti.

a) Ali je po vašem mnenju zakonodaja na tem področju dovolj jasna in ustrezna?

Vsi sogovorniki se strinjajo, da je zakon preobsežen in v nekaterih delih nejasen. Posledično prihaja do različnih tolmačenj in interpretacij. Nema lokrat pa se poslovodstvom »ne da ukvarjati« s prezapleteno zakonodajo in zadeve tako velikokrat poenostavijo.

b) Kakšne spremembe bi moral po vašem mnenju zakonodajalec sprejeti v povezavi z ukrepi proti insolventnosti?

Glede na odgovore, navedene zgoraj, so sogovorniki podali mnenje, da bi bilo treba iti v smer poenostavljenja, jasnejšega podajanja usmeritev, navodil in morebiti primerov.

Ena sogovornica poudarja dejstvo, da ZFPPIPP obravnava primere insolventnosti, ko je podjetje že res v težki likvidnostni situaciji in mora sprejeti že določene ukrepe, manj pa opredeljuje zadeve, ki za revizorja že pomenijo *going concern issue*; sogovornik denimo navede primer podjetja, ki ima lahko presežek kratkoročnih obveznosti nad kratkoročnimi sredstvi. Ta primer v zakonu ni omenjen.

Ena sogovornica opozarja na zlorabo zakona. Potrebni bi bili ukrepi proti zlorabam. Včasih je institut prisilne poravnave zlorabljen za to, da se dosežejo delni odpisi obveznosti.

3. Računovodski izkazi in pripadajoča razkritja so sestavljeni ob predpostavki delujočega podjetja. V ospredju vseh razkritij pri pripravi letnega poročila mora biti predpostavka delujočega podjetja.

a) Ali družbe pri pripravi letnih poročil po vaših izkušnjah dovolj razkrivajo tveganja, vezana na predpostavko delujočega podjetja?

Vseh osem sogovornikov se strinja, da so razkritja v letnih poročilih velikokrat preskopa. V primeru, da predpostavka delujočega podjetja ni ogrožena niti problematična. Nasprotno je v primeru, ko je predpostavka delujočega podjetja ogrožena.

Podjetja, ki se že nekaj časa soočajo s to problematiko, so svoja razkritja že dodobra izpilila in dodelala, tako da v teh primerih potreb po dodatnih razkritjih ni. Družbe, ki ocenjujejo, da tega tveganja nimajo, se s tem ne ukvarjajo. Na drugi strani so bolj problematična podjetja, ki se soočajo s težavami. Najbolj so problematične družbe, katerih izkazi kažejo, da imajo težave,

vendar poslovodstvo to dejstvo ignorira ali pa se s tem ne strinja. Te družbe velikokrat predolgo skrivajo in ne razkrivajo teh tveganj, tako kot bi bilo običajno in strokovno. Nemalokrat pa poslovodstvo niti ne razume bistva predpostavke delujočega podjetja in zakaj je presoja o slednjem sploh pomembna. Ne razume, kaj so tveganja, povezana z omenjeno predpostavko.

Štirje intervjuvanci menijo, da morajo po njihovih izkušnjah revizorji sami opozoriti pripravljavce računovodskih izkazov na dodatna razkritja. Pri javnih družbah, tako imenovanih družbah javnega interesa, so ta razkritja bolj obsežna.

Tam, kjer so zaznane oslavitve predpostavke delujočega podjetja (na primer slabi kazalniki itd.), tudi na podlagi dodatnih zahtev revizorja (zahteve tekom opravljanja revizijskih postopkov), bi poslovodstvo moralo pri pripravi računovodskih izkazov in razkritij dovolj jasno predstaviti okoliščine in podati informacije, na podlagi katerih ne bo prišlo do prenehanja delovanja v bližnji prihodnosti. Po mnenju ene sogovornice bi morala vsa podjetja, ki nimajo kvantitavnih podatkov o oslavitvi (na primer prevelika odvisnost od enega kupca, možna izguba posla v prihodnosti itd.), v letnih poročilih natančneje predstaviti in zagovarjati predpostavko delujočega podjetja. Na tem mestu bi morali tudi revizorji opozoriti poslovodstvo na dodatna razkritja.

Ena sogovornica predlaga obvezno razkritje o tem, kako skupek vseh tveganj, s katerimi se družba sooča, vpliva na predpostavko delujočega podjetja.

b) Ali družbe v zadnjih letih dajejo večji poudarek na tveganja in z njimi povezana razkritja glede na pretekla leta?

Vsi sogovorniki se strinjajo, da se je stanje glede na pretekla leta izboljšalo. Razkritja so bolj obsežna in tveganja bolje opisana. So pa družbe, ki pripravljajo računovodske izkaze skladno z Mednarodnimi računovodskimi standardi, podvržene strožjim zahtevam glede razkritij kot družbe, ki pripravljajo računovodske izkaze skladno s Slovenskimi računovodskimi standardi.

En intervjuvanec pa je izpostavil problematiko priprave letnih poročil. Nemalokrat se je srečal z letnimi poročili, ki so vsebovala prepise standardov, prepise letnih poročil iz preteklega leta ali kopiranje konkurence, kar je nedopustno oziroma popolnoma neprimerno. V takih primerih je pripravljavce težko motivirati, da letna poročila nadgradijo in pripravijo razkritja, ki razkrivajo vse potrebne informacije.

c) Če predpostavka delujočega podjetja ne zdrži, ali družbe po vaših izkušnjah ustrezno pripravljajo izkaze in pripadajoča razkritja?

Dva sogovornika se v svoji karieri še nista soočila z nedelujočim podjetjem.

Drugi pa ugotavljajo, da so razkritja povečini nepopolna in neustrezna. Ob pomoči revizorjev pripravljavci pripravijo ustrezna razkritja. Sta pa dva intervjuvanca opozorila na nejasnosti računovodskih standardov. Mednarodni računovodski standardi navajajo kot osnovno

predpostavko predpostavko delujočega podjetja v bližnji prihodnosti. Če ne velja, pa navajajo, da veljajo »druga pravila«. Nikjer pa ni navedeno, katera so ta druga pravila. Ni jasnih navodil, kako se posamezne postavke računovodskih izkazov izmerijo in pripoznajo v računovodskih izkazih. V praksi se običajno uporabljajo likvidacijske vrednosti. Če je dejstvo, da predpostavka delujočega podjetja v bližnji prihodnosti ne zdrži, jasno izraženo, potem se posloводства po posredovanju revizorjev lotijo priprave bilanc, ki ne vsebujejo te predpostavke. To se večinoma zgodi, ko je podjetje že praktično v likvidaciji ali stečaju.

d) Ali bi morala računovodska stroka po vašem mnenju uvesti dodatne zahteve v samih računovodskih standardih, ki bi zahtevale več razkritij?

Sogovornica predlaga zahtevo v smislu obveznega razkritja o tem, kako skupek vseh tveganj vpliva na predpostavko delujočega podjetja.

Se pa dva sogovornika strinjata, da bi bilo potrebnih več navodil merjenja posameznih postavk v primeru, ko predpostavka delujočega podjetja v bližnji prihodnosti ne zdrži. Obstaja SRS 39, ki govori o stečaju in likvidaciji, manjka pa navodilo za podjetja, ki so nekje vmes.

4. Posloводство pri pripravi tekočih računovodskih izkazov in prihodnjih planov uporablja tudi različne veščake.

a) Ali menite, da imajo družbe velik vpliv na delo veščakov? Če da, kako lahko nanje vplivajo in kakšen vpliv imajo?

Ob primerni strokovnosti in etičnosti teh vplivov ni. Znano je, da imajo lahko družbe velik vpliv na cenilce, ni pa nujno. Odvisno od etičnih norm veščaka in posloводства.

Sogovornica je ponovno izpostavila ZFPPIPP. Pri postopkih po ZFPPIPP je to še večji problem, ker se lahko s pomočjo veščaka doseže želeni nivo zavarovanih/nezavarovanih terjatev, kar vpliva na dosežen odpis in ne nazadnje tudi na novo lastniško strukturo.

Nobeden od sogovornikov se še ni soočil z neustreznim delom veščaka, čigar delo je uporabilo posloводство. Zadnja finančna kriza, v kateri so imeli veliko vlogo tudi razni cenilci, je vplivala na izboljšanje kakovosti njihovega dela.

3.3.1 Vzorec

Prošnje za opravljanje intervjujev so bile poslane triintridesetim pooblaščenim revizorjem iz različnih revizijskih družb. Sodelovanje je bilo prostovoljno, na prošnje se je odzvalo osem pooblaščenih revizorjev.

Intervjuje sem opravila z osmimi pooblaščenimi revizorji z veljavnimi licencami iz štirih različnih revizijskih družb, in sicer: Deloitte revizija d.o.o., KPMG Slovenija d.o.o., PricewaterhouseCoopers d.o.o. in PIT revizija d.o.o..

Vsem so bila zastavljena ista vprašanja. Vprašalnik se nahaja v Prilogi 1.

Intervjuje sem opravljala med 21. novembrom 2017 in 16. januarjem 2018.

3.4 Sklepne ugotovitve

Po intervjujih s sogovorniki sem prišla do naslednjih ugotovitev.

1. Računovodski standardi, tako mednarodni kot slovenski, navajajo zahteve glede razkrivanja tveganj, vezanih na predpostavko delujočega podjetja. Zahteve so jasne, vendar jih pripravljavci računovodskih izkazov velikokrat ne razumejo. Še posebej če je predpostavka ogrožena. V tem primeru so razkritja velikokrat preskopa in so revizorji tisti, ki pripravljavce računovodskih izkazov opozorijo na dodatna razkritja. A tudi računovodski standardi v takih primerih malce preskopo navajajo, kako mora družba pripraviti računovodske izkaze, ni eksaktnih zahtev. Tu je še veliko prostora za izboljšave.

2. Družbe pri pripravi računovodskih izkazov in letnih poročil zadnje čase namenjajo več pozornosti predpostavki delujočega podjetja, vendar še vedno večinoma na pobudo revizorja. Tista podjetja, ki se že več let soočajo s finančnimi težavami, imajo bolj izpiljena razkritja. Še vedno pa so razkritja velikokrat preskopa, saj želijo družbe svoje slabo poslovanje skrivati čim dlje časa, ker se bojijo negativnih odzivov javnosti.

3. Kar zadeva zakonodajo, je ta precej zapletena in velikokrat težko razumljiva. Zakon predpisuje zahteve, ko je podjetje že v nerešljivih finančnih težavah. Medtem pa za podjetja, ki so nekje vmes, torej v položaju, ko je predpostavka delujočega podjetja že ogrožena, vendar so rešitve še možne, zahtev ni.

4. Revizorji si želijo, da bi se stroka na tem področju razvijala, sogovorniki poudarjajo tudi pomembnost izobraževanj, ki bi bila koristna tako zanje kot tudi za pripravljavce računovodskih izkazov in povezanih razkritij.

5. Poslovodstva se v primeru nezadostnih znanj obrnejo na veščake. Nivo kakovosti storitev veščakov se je v zadnjih letih dvignil. Prav tako so etični standardi na visokem nivoju. Delo veščakov vpliva na računovodske izkaze, vendar je s profesionalnim odnosom in etičnimi standardi nivo subjektivnosti znižan na sprejemljivo raven.

SKLEP

Zadnja finančna kriza nas je opozorila, kako pomembno je dobro spremljanje poslovanja podjetja ter analize poslovanja in tveganj povezanih s poslovanjem. V takih okoliščinah ima

revizija velik pomen, zato je zelo pomembno, da se revizijska stroka razvija in dobro opravlja svoje delo.

Revizor pomeni nekakšen neodvisen nadzor nad podjetjem in njegovim poslovanjem. Revizor poskrbi, da poslovodstvo pri pripravi računovodskih izkazov in povezanih razkritij dosledno upošteva predpisane računovodske standarde in zakonske zahteve. Na revizorjevo delo se opirajo tako zunanji uporabniki informacij kot tudi lastniki. Omogoča jim vpogled v resnično finančno stanje podjetja, kar je pomembno za sprejemanje poslovnih odločitev, ki vplivajo na prihodnost družbe. Zaključimo lahko, da revizor s svojim delom nekako odgovarja uporabnikom računovodskih informacij.

Računovodski izkazi skupaj s pojasnili imajo namen zunanjim uporabnikom predstaviti finančno stanje podjetja, revizorjevo poročilo kot del letnega poročila pa podaja zagotovilo, da so predstavljeni računovodski izkazi pošteni in resničen prikaz finančnega položaja. Brez revizijskega mnenja zunanji uporabniki informacij težko presodijo, ali izkazi vsebujejo bistvene napake, ali ima revidirano podjetje težave ali ne. Seveda je tudi tu treba upoštevati dejstvo, da revizorjevo mnenje ni 100-odstotno zagotovilo, da izkazi in razkritja ne vsebujejo nobenih napak. Poda le razumno zagotovilo. Revizorju je na tem mestu treba zaupati, da je uporabil vse svoje znanje in izkušnje, da je prišel do ustreznega zaključka.

Opravljeni intervjuji so potrdili zaključke, do katerih sem prišla med pisanjem teoretičnega dela magistrske naloge. Po pregledu zakonodaje ter slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov lahko zaključim, da so zahteve zapisane, niso pa povsod jasne. Računovodski izkazi morajo biti pripravljene na podlagi predpostavke delujočega podjetja, torej morajo odražati dejstvo, da bo podjetje delovalo v bližnji prihodnosti. Slednje je ena temeljnih predpostavk računovodenja. Težave pa se začnejo pojavljati, ko je predpostavka ogrožena. Še posebej v primeru, ko je podjetje nekje »na meji«, to pomeni, da ima podjetje določene težave, vendar še niso razlog za prenehanje delovanja in se podjetje lahko izogne prenehanju. V teh primerih zakonodaja ni dovolj jasna. Ko pa se podjetje znajde v precejšnih finančnih težavah, ko je predpostavka delujočega podjetja ogrožena, pa je zakonodaja bolj jasna. Po drugi strani tudi standardi niso popolnoma jasni. Predvsem ni jasnih navodil o vrednotenju postavk v primeru prisilne poravnave. Mednarodni standardi omenjajo druga pravila, ki pa nikjer niso navedena. Tako da se na podlagi izkušenj upoštevajo pravila, ki so se oblikovala s prakso.

Revizijski standardi revizorjem nalagajo obveznosti in dolžnosti. Postopki revidiranja so jasni tako v primeru, ko predpostavka delujočega podjetja ni ogrožena, kot tudi v primeru, ko je predpostavka ogrožena. Prav tako so jasna navodila, kako pripraviti revizorjevo mnenje, ki odraža tveganje delovanja delujočega podjetja. Kljub temu imajo revizorji pri svojem delu lahko tudi težave, ki izhajajo iz pripravljenih računovodskih izkazov in njihovih razkritij. Če ni navedenih dovolj potrebnih informacij, je lahko revizorju presojanje predpostavke delujočega podjetja precej oteženo. Velikokrat je treba razkritja dopolniti na zahtevo revizorjev, predvsem z informacijami, ki so povezane z različnimi tveganji in dogodki ter okoliščinami, ki so vplivale na predpostavko delujočega podjetja.

Če so računovodski izkazi in pripadajoča razkritja pripravljena ob predpostavki delujočega podjetja in slednja ni ogrožena, potem revizor izda mnenje brez pridržkov.

Če je predpostavka ogrožena, pa sledi pojasnjevalni odstavek, pridržek ali zavrnitev mnenja. Oblika mnenja je odvisna od računovodskih informacij, ki jih posredujejo pripravljavci računovodskih izkazov in poslovodstvo. Pri tem pa so pomembne tudi informacije, ki niso računovodski izkazi in niso finančne narave. Slednje mora revizor analizirati in preveriti ter po potrebi opraviti dodatne postopke, s pomočjo katerih pridobi potrebne informacije za zaključek.

Velikokrat se tako revizorji kot poslovodstvo poslužujejo veščakov. Njihovo delo lahko pomembno vpliva na računovodske ocene in posledično lahko tudi na predpostavko delujočega podjetja. Tako na strani revizorjev kot na strani poslovodstva je odgovornost, da se njihovo delo preveri in ustrezno ovrednoti ter upošteva pri pripravi računovodskih izkazov. Zelo pomembni vrednoti pri njihovem delu sta objektivnost in etičnost.

Računovodski izkazi z ustreznimi in zadostnimi razkritji lahko uporabnikom računovodskih izkazov podajo vse potrebne informacije, da lahko sprejmejo prave odločitve. Enako velja tudi za revizorje. Treba pa se je zavedati, da se priprave računovodskih izkazov in razkritij po obsegu med podjetji razlikujejo. Velikokrat se zgodi, da podjetja, ki imajo težave s plačilno sposobnostjo, premalo razkrivajo ali pa so razkritja zelo skopa, saj podjetja ne želijo razkrivati dejanskega stanja. Zadnja finančna kriza je sicer prinesla nekaj premikov na tem področju, vendar še veliko dela čaka tako revizijsko kot tudi računovodsko stroko, zakonodajalce in na koncu tudi podjetja, ki računovodske izkaze in pripadajoča razkritja pripravljajo.

LITERATURA IN VIRI

1. ACCA. (2012). *Going Concerned – Who is Responsible.*(2012). Najdeno 2. januarja 2014 na spletnem naslovu http://www2.accaglobal.com/uk/members/technical/advice_support/audit_assurance/audit_reporting/2012ar/gcr
2. American Institute of Certified Public Accountants. (2017). *The Auditor's Consideration of an Entity's Ability to Continue as a Going Concern AU-C Section 570.* Najdeno 31. januarja 2018 na spletnem naslovu <https://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU-C-00570.pdf>
3. Bergant, Ž. (1997). Slovenski kodeks poslovnofinančnih načel. *Zbornik XI. Posvetovanja Društva računovodskih in finančnih delavcev Maribor.* Maribor: Društvo računovodskih in finančnih delavcev Maribor.
4. Bergant, Ž. (2012). *Plačilna sposobnost in kapitalska ustreznost (računovodska analiza).* Ljubljana: Inštitut za poslovodno računovodstvo.
5. *Compliance, presentation and disclosure checklist 2016.* (2016). Najdeno 16. julija 2017 na spletnem naslovu <https://www.iasplus.com/en/publications/global/models-checklists/2016/ifrs-checklist>
6. Deloitte revizija. (2015). *Going concern.* (Interno gradivo). Ljubljana: Deloitte revizija d. o. o.
7. Ernst&Young. (2017). *How to apply the FASB's guidance on management's going concern evaluation.* Najdeno 31. januarja 2018 na spletnem naslovu [http://www.Ernst & Young.com/publication/vwluassetsdld/technicalline_00147-171us_goingconcern_12january2017/\\$file/technicalline_00147-171us_goingconcern_12january2017.pdf?OpenElement](http://www.Ernst & Young.com/publication/vwluassetsdld/technicalline_00147-171us_goingconcern_12january2017/$file/technicalline_00147-171us_goingconcern_12january2017.pdf?OpenElement)
8. Evropska komisija. (2010). *Zelena knjiga. Revizijska politika: kaj smo se naučili iz krize.* Bruselj: Evropska komisija.
9. Hahn, W. (2011). *The Going-Concern Assumption: Its JournErnst & Young into GAAP.* Najdeno 2. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://edit.seu.edu/Editor/assets/seuniversity/academics/faculty/pages.pdf>
10. International Auditing and Assurance Standards Board. (2008). *Challenges in auditing fair value accounting estimates in the current market environment.* Najdeno 2. januarja na spletnem naslovu http://www.ifac.org/system/files/downloads/Staff_Audit_Practice_Alert.pdf
11. International Auditing and Assurance Standards Board. (2009). *Audit Considerations in Respect of Going Concer in the Current Economic Environment.* Najdeno 2. januarja na

spletnem naslovu
http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/IAASB_Staff_Audit_Practice_Alerts_2009_01.pdf

12. Kolenc Praznik, T. (2013). *Večja vloga razkritij o tveganjih in delujočem podjetju*. Najdeno 30. novembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/8351160/Ve%C4%8Dja-vloga-razkritij-o-tveganjih-in-delujo%C4%8Dem-podjetju>

13. Mahnič, M. (2009). Ovrednotenje ocen posloводства povezanih s problemom delujočega podjetja. *Zbornik referatov 10. Letne konference revizorjev Slovenije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.

14. Nobes, C., & Stadler, C. (2015). *The qualitative characteristics of financial information, and managers' accounting decisions: evidence from IFRS policy changes*. Najdeno 20. septembra 2017 na spletnem naslovu http://eprints.lancs.ac.uk/73717/1/ABR_2014_0103_R3.pdf

15. Odar, M. (2009). Aktualni izivi na področju računovodenja in revidiranja. *Zbornik referatov 10. Letne konference revizorjev Slovenije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.

16. Petejan, A. (2009). *Zunanja revizija v povezavi z zakonom o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*. Najdeno 28. maja 2013 na spletnem naslovu <http://www.academia.si/zunanja-revizija-v-povezavi-z-zakonom-o-financnem-poslovanju-postopkih-zaradi-insolvetnosti-in-prisilnem-prenehanju>

17. Public Company Accounting Oversight Board. (2008). *Audit Considerations in the Current Economic Environment*. Najdeno 2. januarja 2014 na spletnem naslovu http://pcaobus.org/standards/qanda/12-05-2008_apa_3.pdf

18. Public Company Accounting Oversight Board. (2012a). *Going Concern Considerations and Recommendations* Najdeno 2. januarja 2014 na spletnem naslovu http://pcaobus.org/News/Events/Documents/03282012_IAGMeeting/Going_Concern_Considerations_and_Recommendations.pdf

19. Public Company Accounting Oversight Board. (2012b) *The Auditor's Consideration of an Entity's Ability to Continue as a Going Concern*. Najdeno 2. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://pcaobus.org/Standards/Auditing/Pages/AU341.aspx>

20. Sidorovich, Y. (2009). Poročanje v zvezi s predpostavko o delujočem podjetju in revizijski vidiki v trenutnem gospodarskem okolju. *Zbornik referatov 10. Letne konference revizorjev Slovenije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.

21. Slovenski inštitut za revizijo. (1994). *Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev*. Najdeno 8. oktobra 2017 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/sites/default/files/revizorji/kodeks_poklicne_etike_zr.pdf
22. Slovenski inštitut za revizijo. (1996). *Kodeks poslovnofinančnih načel*. Najdeno 28. maja 2013 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/financniki/pravila_stroke.php
23. Slovenski inštitut za revizijo. (2008) *Stališče 9 – Revidiranje poročila o finančnem položaju in poslovanju dolžnika*. Najdeno 2. januarja 2014 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG3076#>
24. Slovenski inštitut za revizijo. (2009). *Hierarhija pravil revidiranja*. Najdeno 8. oktobra 2017 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/sites/default/files/rev-hierarhija_prav_revid.pdf
25. Zakon o finančnem poslovanju podjetij, postopkih insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP). *Ur. l. RS št. 126/2007*. Najdeno 28. maja 2013 na spletnem naslovu http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/predpis_ZAKO4735.html
26. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-UPB3). Uradno prečiščeno besedilo. *Ur. l. RS št. 65/2009*. Najdeno 28. maja 2013 na spletnem naslovu <http://www.uradni-list.si/1/content?id=93580>
27. Zakon o revidiranju (ZRev-2) *Ur. l. RS št. 65/2008*. Najdeno 28. maja 2013 na spletnem naslovu http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO5273.html
28. Zveza društev računovodskih in finančnih delavcev Slovenije. (1998). Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, vodič. *Revizor, revija o reviziji, VIX(6), 8-28*.
29. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. (2006). *Slovenski računovodski standardi*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
30. Živec, L. (2009). Predpostavka o delujočem podjetju – znaki. *Zbornik referatov 10. Letne konference revizorjev Slovenije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vprašalnik.....	1
Priloga 2: Seznam pogosto uporabljenih kratic.....	2

PRILOGA 1: Vprašalnik

Družbe pripravljajo računovodske izkaze na osnovi delujočega podjetja, razen če poslovodstvo namerava likvidirati organizacijo ali prenehati poslovati ali če nima druge realne možnosti, kot da to stori.

Revizorji pa imate svoje naloge pri reviziji računovodskih izkazov v zvezi z uporabo poslovske predpostavke o delujočem podjetju pri pripravi računovodskih izkazov.

1. Nekateri okviri računovodskega poročanja vsebujejo izrecno zahtevo, da poslovodstvo pripravi posebno oceno sposobnosti organizacije, da nadaljuje kot delujoče podjetje ter standarde glede zadev, ki jih je treba upoštevati, in razkritij, ki so potrebna v povezavi z delujočim podjetjem.

a) Ali je po vaše mnenju računovodska stroka dovolj pozorna na težave povezane s tveganjem delujočega podjetja? Ali so zahteve v računovodskih standardih (slovenskih in mednarodnih) po razkritjih dovolj jasne in zahtevajo od pripravljalcev računovodskih izkazov in pripadajočih razkritij dovolj potrebnih informacij, ki jih revizorji potrebujete pri svojih odločitvah?

b) Kakšne spremembe bi morala računovodska stroka po vašem mnenju še sprejeti v povezavi z obravnavanjem in razkrivanjem tveganjem delujočega podjetja?

2. Leta 2008 je začel veljati nov Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju ZFPPIPP). Zakon je postavil natančna merila o nastanku insolventnosti, hkrati pa daje poslovodstvu, cenilcem in revizorjem svoje naloge in odgovornosti.

a) Ali je po vaše mnenju zakonodaja na tem področju dovolj jasna in ustrezna?

b) Kakšne spremembe bi moral po vašem mnenju zakonodajalec sprejeti v povezavi z ukrepi proti insolventnosti?

3. Računovodski izkazi in pripadajoča razkritja so sestavljeni ob predpostavki delujočega podjetja. V ospredju vseh razkritij pri pripravi letnega poročila mora biti predpostavka delujočega podjetja.

a) Ali družbe pri pripravi letnih poročil po vaših izkušnjah dovolj razkrivajo tveganja vezana na predpostavko delujočega podjetja?

b) Ali družbe v zadnjih letih dajejo večji poudarek na tveganjih in z njimi povezanimi razkritji glede na pretekla leta?

c) V primeru, da predpostavka delujočega podjetja ne zdrži, ali družbe po vaših izkušnjah ustrezno pripravljajo izkaze in pripadajoča razkritja?

d) Ali bi morala računovodska stroka po vašem mnenju uvesti dodatne zahteve v samih računovodskih standardih, ki bi zahtevale več razkritij?

4. Poslovodstvo pri pripravi tekočih računovodskih izkazov in prihodnjih planov uporablja tudi različne veščake.

a) Ali menite, da imajo družbe velik vpliv na delo veščakov? Če da, kako lahko na njih vplivajo in kakšen vpliv imajo?

PRILOGA 2: Seznam pogosto uporabljenih kratic

IASB – angl. *International Accounting Standards Board*

IAASB – angl. *International Auditing and Assurance Standards Board*

IFAC – angl. *International Federation of Accountants*

MSR – Mednarodni standardi revidiranja

MSRP – Mednarodni standardi računovodskega poročanja

MRS – Mednarodni računovodski standardi

PCAOB – ang. *Public Company Accounting Oversight Board*

SRS – Slovenski računovodski standardi

ZFPPIPP – Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju

ZGD-01 – Zakon o gospodarskih družbah